

Natura și scopul Bisericii. Un stadiu pe calea spre o declarație comună*

Introducere

Cadrul istoric

1. Încă de la începutul său, și în mod special la prima Conferință mondială, Lausanne, Elveția, 1927, Mișcarea Credință și Constituție a identificat unitatea Bisericii ca fiind însuși motivul existenței sale. Astfel legea de organizare a Comisiei Credință și Constituție afirmă că scopul său este:

să proclame unitatea Bisericii lui Iisus Hristos și să cheme bisericile spre realizarea unității vizibile într-o singură credință și într-o singură comuniune euharistică, exprimată în rugăciune și în viața comună în Hristos, pentru ca lumea să poată crede.

Începând de la Amsterdam, din 1948, acest scop a fost inima chemării comune a Consiliului Ecumenic al Bisericilor. Mai mult, în toate Adunările generale ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor, contribuția particulară a Comisiei Credință și Constituție a fost să adâncească o înțelegere comună a acestui scop și a căilor de realizare a lui. Cea mai recentă contribuție este concentrată în afirmația Adunării de la Canberra – „*Biserica în calitate de koinonia: dar și chemare*”. Afirmația arată că această *koinonia* este atât temelia cât și calea de trăire a unei vieți împreună în unitate vizibilă. Aceasta și-a găsit ecoul în tema celei de-a cincea Conferințe mondiale a Comisiei Credință și Constituție, „*Spre koinonia în credință*”, „*Viață și Mărturisire*”. Prezentul proces, „*Spre o înțelegere și viziune comună*” (*Towards a Common Understanding and Vision*) aparținând Consiliului Ecumenic al Bisericilor, subliniază din nou chemarea comună a bisericilor în căutarea unității vizibile.

2. Toate documentele importante emise de Comisia Credință și Constituție contribuie într-o măsură sau alta la înțelegerea naturii și a scopului Bisericii. Mai mult, „*Baptism, Eucharist and Ministry*” (Botez, Euharistie și Slujire), „*Confessing the One Faith*” (Mărturisind o singură credință), „*Church and World*” (Biserică și lume), documente ce au fost trimise bisericilor pentru a oferi un răspuns și a le recepta, sunt căi de a păstra vii în biserici, atât imperativul chemării lui Hristos la o unitate vizibilă, cât și caracteristicile esențiale ale acestei unități. Cercetările din ultimul deceniu asupra eclesiologiei și eticii, care au continuat studiile în domenii cum ar fi rasismul și comunitatea femeilor și bărbaților în Biserică, au contribuit la înțelegerea chemării comune creștine în slujirea umanității și creației. La rândul său, Comisia Credință și Constituție primește în mod constant noi perspective asupra unității la care Dumnezeu ne cheamă, din răspunsurile bisericilor la studiile ei, rezultatele dialogurilor bilaterale, activitatea ce se desfășoară în alte arii ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor, și din reflecția asupra experienței bisericilor unite și în curs de unire.

* Traducere după originalul în limba engleză publicat în volum sub titlul: **The Nature and Purpose of the Church. A stage on the way to a common statement**, Faith and Order paper nr. 181, Geneva, 1998, 61p.

Este important să menționăm faptul că, în urma reacțiilor bisericilor, s-a alcătuit de către Comisia “Credință și Constituție” o versiune augmentată, apărută tot în volum, sub titlul modificat : **The Nature and Mission of the Church. A stage on the Way to a Common Statement**, Faith and Order Paper 198, Geneva, 2005, 70p., (traducerea în limba română urmând să apară în Revista Teologică , Sibiu). (n.tr.)

Despre acest studiu

3. Un studiu despre natura și scopul Bisericii a fost recomandat în mod deosebit de a cincea Conferință Mondială a Comisiei Credință și Constituție, desfășurată în Santiago de Compostela, Spania (1993). Aceasta a fost o chemare oportună din mai multe motive:

- ◆ este momentul potrivit pentru Comisia Credință și Constituție să reflecteze asupra perspectivelor diferite care sunt oferite de propriile sale studii pentru o înțelegere a naturii și scopului Bisericii;
- ◆ Comisia Credință și Constituție are acum ocazia să culeagă și roadele muncii altor organisme ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor precum și cele ale acordurilor teologice bilaterale;
- ◆ a fost experimentată dezvoltarea comuniunii între creștini la nivel local, național și mondial, în mare măsură în experiența Bisericilor unite și în curs de unire;
- ◆ în multe regiuni ale lumii, anumite provocări cheamă creștinii împreună să spună ce înseamnă Biserica în acel loc;
- ◆ situația din lume necesită și trebuie să i se ofere o mărturie credibilă a unității în diversitate, care este darul lui Dumnezeu pentru întreaga umanitate.

Scop și metodă

4. Scopul principal al acestui studiu este de a exprima ce pot spune acum bisericile împreună despre natura și scopul Bisericii, și din această perspectivă să identifice domeniile ce conțin dezacorduri. Astfel, după modelul BEM („Baptism, Eucharist and Ministry”), acest document caută să se dezvolte în ceea ce s-ar putea numi un text de convergență. Textul de față este o primă încercare de a afirma acea convergență. El este oferit pentru studiu și discernere.

5. **Textul principal** reprezintă perspectivele comune care au rezultat din discuțiile bilaterale și multilaterale din ultimii 50 de ani. **Materialul cuprins în chenare** explorează domeniile unde diferențele rămân în și între biserici. Câteva din aceste diferențe pot fi văzute ca expresii ale unei diversități legitime, altele ca motiv de separare a bisericilor. În timp ce textul principal invită bisericile să descopere sau să redescopere cât de multe au în comun în înțelegerea lor despre Biserică, textele cuprinse în chenare oferă șansa bisericilor să reflecteze asupra gradului în care divergențele lor pot conduce la separare. În perspectiva dezvoltării convergențelor, există speranța că bisericile pot fi ajutate să recunoască una în cealaltă Biserica lui Iisus Hristos și pot fi încurajate să facă pași pe calea unității vizibile.

6. Orice document ecumenic pune problema folosirii Scripturii. Acordurile din acest text sunt bazate pe o înțelegere comună a revelației unice și normative a Scripturii și astfel nevoia de a studia acordurile noastre în mărturia Sfintei Scripturi. În același timp este recunoscut că în Sfânta Scriptură nu există o eclesiologie sistematică. În general, Biserica este prezentată printr-o varietate de imagini care interacționează și se completează reciproc. Modul de abordare din acest text constă în a lua Scriptura ca întreg, așa încât o parte a Scripturii interpretează altă parte și este interpretată de celelalte. •

Invitația

7. Comisia Credință și Constituție invită Bisericile, comisiile, colegiile, institutele și persoanele particulare să reflecteze asupra textului pornind de la următoarele întrebări:

- ◆ în ce măsură puteți recunoaște în acest text apariția unei convergențe asupra naturii și scopului Bisericii?
- ◆ ce domenii considerați că au nevoie de o cercetare viitoare și ce perspective puteți oferi pentru a progresa în acest demers?

* Odata cu distribuirea acestui text s-a constatat nemulțumirea în ceea ce privește modul de abordare a Sfintei Scripturi descrisă în acest paragraf. În mod evident, se cere mai mult efort în următoarele stadii pentru a obține un text de convergență, privitor la modul în care se citează și se interpretează Sfânta Scriptura.

◆ ce alte domenii ar trebui să fie tratate într-un document de convergență asupra naturii și scopului Bisericii?

dacă puteți recunoaște în acest text apariția unei convergențe asupra naturii și scopului Bisericii, ce implicații are această convergență în relația dumneavoastră cu celelalte biserici care ar putea de asemenea recunoaște acea convergență. Ce pași ar trebui să facă bisericile, chiar acum, în vederea recunoașterii reciproce?

Răspunsurile vor fi esențiale, întrucât Comisia Credință și Constituție își continuă efortul pentru a dezvolta o declarație de acord comun asupra naturii și scopului Bisericii.

8. În planul lui Dumnezeu Biserica există, dar nu pentru sine, ci pentru a servi în lucrarea lui Dumnezeu de reconciliere și pentru lauda și slava lui Dumnezeu. Pe măsura ce Biserica își înțelege propria ei natură, își va înțelege și propria vocație. De aici rezultă importanța crucială a acestui studiu asupra naturii și scopului Bisericii.

I. Biserica lui Dumnezeu Cel Unul în Treime

A. Natura Bisericii

a. Biserica – Creație a Cuvântului și a Duhului Sfânt

9. Biserica aparține lui Dumnezeu. Ea este creația Cuvântului lui Dumnezeu și a Duhului Sfânt. Ea nu poate exista prin sine și pentru sine.

10. Biserica este centrată și întemeiată pe Evanghelie, Cuvântul lui Dumnezeu. Biserica este comuniunea celor care trăiesc într-o relație personală cu Dumnezeu care le vorbește și așteaptă răspunsul lor plin de încredere – comuniunea credincioșilor. Astfel, Biserica este creația Cuvântului lui Dumnezeu, Care fiind glas viu o creează și o hrănește de-a lungul veacurilor. Acest Cuvânt dumnezeiesc este mărturisit și Se face auzit prin Scripturi. Întrupat în Iisus Hristos, este atestat de Biserică și propovăduit în predică, în Taine și în slujire.

11. Credința născută de Cuvântul lui Dumnezeu este realizată de lucrarea Duhului Sfânt. În Scripturi, Cuvântul lui Dumnezeu și Duhul Sfânt sunt inseparabili. În calitate de comuniune a credincioșilor, Biserica este, de asemenea, creație a Duhului Sfânt. Așa cum în viața lui Hristos Duhul Sfânt a fost activ de la zămislire până la Înviere, tot așa în viața Bisericii același Duh al lui Dumnezeu Îl formează pe Hristos în toți credincioșii și comunitatea lor. Duhul Sfânt încorporează ființele umane în trupul lui Hristos prin credință și Botez, îi însuflețește și îi extinde ca trup al lui Hristos hrănit și susținut de Cina Domnului, și îi conduce la împlinirea vocației lor.

12. Fiind creație a Însuși Cuvântului lui Dumnezeu și a Duhului Sfânt, Biserica este una, sfântă, catolică și apostolică. Aceste atribute esențiale ale Bisericii nu sunt propriile ei calități, ci sunt deplin înrădăcinate în dependența ei de Dumnezeu prin Cuvântul Său și prin Duhul Sfânt. Este **una** pentru că Dumnezeu, Cel care așează în relație cu El Însuși Biserica prin Cuvânt și Duh este singurul Creator și Răscumpărător, făcând Biserica o anticipare și un instrument pentru răscumpărarea întregii realități create. Ea este **sfântă** pentru că Dumnezeu este Unul Sfânt, Care în Iisus Hristos a biruit toată întinăciunea, sfințind Biserica prin cuvântul iertării Sale în Duhul Sfânt și asumându-o, Trupul lui Hristos. Este **catolică** deoarece Dumnezeu este plinătatea vieții, Care prin Cuvânt și Duh face Biserica, de oriunde s-ar afla, locul și instrumentul prezenței Sale mântuitoare, de viață făcătoare, și dătătoare de deplinătate, oferind prin aceasta plinătatea Cuvântului revelat, toate mijloacele pentru mântuirea oamenilor indiferent de națiune, rasă, clasă, sex și cultură. Este **apostolică** deoarece Cuvântul lui Dumnezeu, Care creează și susține Biserica este Evanghelia, mărturisită la început și normativ de către Apostoli, făcând din comuniunea credincioșilor, o comunitate care trăiește în Biserică și este responsabilă pentru succesiunea adevărului apostolic de-a lungul veacurilor.

13. Biserica nu este suma credincioșilor aflați în comuniune cu Dumnezeu considerați în mod separat. Nu este în primul rând o comuniune a credincioșilor între ei. Este vorba despre

participarea lor comună la însăși viața lui Dumnezeu, a Cărei ființare intimă înseamnă comuniune. Biserica este o realitate dumnezeiască și omenească.

Dimensiunea instituțională a Bisericii și lucrarea Duhului Sfânt

Toate Bisericile sunt de acord că Dumnezeu creează Biserica și o ține într-o relație strânsă cu Sine prin Duhul Sfânt și prin glasul cel viu al Evangheliei vestit prin predică și prin Taine. Totuși ele au opinii diferite în legătură cu:

(1) dacă predica și Sfintele Taine sunt mijloacele, sau doar ofera mărturie despre lucrarea Duhului prin Cuvântul lui Dumnezeu, care are ca rezultat o acțiune interioară imediată asupra inimilor credincioșilor;

(2) implicațiile instituționale ale Bisericii în calitate de creatura Verbi : pentru unele [biserici] slujirea prin hirotonie, în special episcopatul, reprezintă mijloacele efective, chiar garanția prezenței adevărului și puterii Cuvântului și Duhului lui Dumnezeu în Biserică; pentru altele faptul că atât slujirea prin hirotonie, cât și mărturia credincioșilor sunt supuse greșelii și păcatului, exclude o astfel de judecată, puterea și trăinicia adevărului lui Dumnezeu, întemeindu-se pe suveranitatea Cuvântului și Duhului Său, care lucrează prin, dar dacă este necesar și împotriva, structurilor instituționale date ale Bisericii;

(3) importanța teologică a continuității instituționale, în mod special continuitatea în episcopat: în timp ce pentru unele Biserici o astfel de continuitate instituțională reprezintă mijloacele necesare și garanția persistenței Bisericii în credința apostolică, pentru altele continuitatea în credința apostolică în anumite circumstanțe a fost păstrată în pofida, sau chiar prin ruperea continuității instituționale. Rămâne în sarcina cercetării teologice din viitor să afle dacă aceste diferențe sunt dezacorduri reale, sau simple diferențe de accentuare care pot fi depășite.

b. Imagini ale Bisericii

14. Dumnezeu Cel Atotputernic, Care cheamă Biserica la ființă și o unește cu El Însuși prin Cuvântul Său și Duhul Sfânt, este Dumnezeu Unul în Treime, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. În relația cu Dumnezeu, Biserica se raportează la fiecare Persoană dumnezeiască într-un mod special. Aceste relații speciale scot în evidență diferitele dimensiuni ale vieții Bisericii.

15. În Sfânta Scriptură nu există o eclesiologie sistematică. Tema Bisericii este redată prin diferite imagini. Unele sunt imagini ale stabilității și localității, altele ale mobilității, de asemenea imagini structurale, și cele care accentuează caracterul relațional al Bisericii. Acestea nu se exclud reciproc. Ele interacționează și foarte adesea se sprijină și se explică una pe alta în aspectele lor mai mult sau mai puțin relevante. Abordarea din textul de față în legătură cu aceste imagini constă în a considera Scriptura ca un întreg, astfel încât nici o imagine să nu fie luată ca un punct izolat de referință, ci fiecare interpretează altă imagine, și este interpretată prin altele (cf. *supra*, nota de la paragraful 6).

16. Dintre reprezentările scripturistice ale Bisericii, unele au devenit în mod particular proeminente, referindu-se la dimensiunea trinitară a Bisericii. Între acestea metaforele „poporul lui Dumnezeu” și „trupul lui Hristos” sunt în mod special importante, însoțite de imaginile „templului” sau „casei” Duhului Sfânt. Trebuie să notăm, în orice caz, că nici una dintre aceste imagini nu e exclusivă, ci toate includ de asemenea, în mod implicit sau explicit, și celelalte dimensiuni trinitare.

(a) Biserica - Popor al lui Dumnezeu

17. Prin chemarea lui Avraam, Dumnezeu a ales pentru Sine un popor sfânt. Rememorarea acestei alegeri și vocații și-a găsit frecvent expresia în cuvintele profeților: „Eu voi fi Dumnezeul lor și ei vor fi poporul Meu” (Ieremia 31,33; Ezechil 37,27; Osea 2,23, amintit în II Cor. 6,16; Evr. 8,10). Prin Cuvântul (*dabhar*) lui Dumnezeu și Duhul (*rû'ah*) lui Dumnezeu, Dumnezeu a ales și a format una dintre națiuni ca să aducă mântuirea tuturor. Alegerea lui Israel a marcat un moment decisiv în realizarea planului mântuirii. Acest legământ implică multe aspecte, incluzând o chemare la dreptate și adevăr. Este, de asemenea, un dar al comuniunii (*koinonia*), un impuls dinamic către comuniunea care este evidentă de-a lungul istoriei poporului Israel, chiar când comunitatea rupe *koinonia*. În lumina slujirii, învățaturii și mai ales a morții și învierii lui Hristos și a trimeriei Duhului Sfânt la Cincizecime, comunitatea creștină crede că Dumnezeu a trimis pe Fiul Său ca să ofere posibilitatea comuniunii fiecărei persoane cu celelalte și cu Dumnezeu, manifestând, astfel, darul lui Dumnezeu pentru întreaga lume.

18. În Vechiul Testament, poporul lui Israel este un popor pelerin, călătorind către împlinirea promisiunii că în Avraam toate națiunile Pământului vor fi binecuvântate. În Hristos aceasta se împlinește când, pe cruce, zidul despărțitor între evrei și neamuri este dărâmat (Efes.2,14). Astfel Biserica, îmbrățișând evrei și pe cei dintre neamuri, este o „seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt”, „poporul lui Dumnezeu” (I Pt.2, 9-10). Biserica lui Dumnezeu continuă drumul pelerinajului către odihna veșnică pregătită pentru ea (Evr.4, 9-11). Este un semn profetic al împlinirii pe care Dumnezeu o va aduce prin Hristos, cu puterea Duhului Sfânt.

(b) Biserica - Trup al lui Hristos

19. Hotărârea lui Dumnezeu a fost ca, prin sângele lui Hristos, să împace umanitatea într-un singur trup prin cruce (Efes.2, 11-22). Acesta este trupul lui Hristos, Biserica (Efes.1, 23). Hristos este Capul veșnic al acestui Trup, și în același timp Cel care, prin prezența Duhului Sfânt, îi dăruiește viață. În acest fel Hristos, care este Cap al acestui trup, dându-i putere, conducându-l și judecându-l (Efes. 5, 23; Col.1,18) este de asemenea una cu trupul Său (I Cor.12, 12; Rm. 12,5). Metafora *Trupul lui Hristos*, în Noul Testament include aceste două dimensiuni, una exprimată în I Corinteni și Romani, cealaltă dezvoltată în Efeseni.

20. Prin credință și Botez, oamenii devin mădule ale Trupului lui Hristos (ICor.12,13). Prin Sfânta Euharistie, participarea și comuniunea lor în acest Trup este reînnoită mereu (I Cor.10,16). Fiind membri ai Trupului Lui, creștinii se identifică cu unica preoție a lui Hristos (Evr.9) și sunt chemați să trăiască ca membri credincioși: „*Voi sunteți preoție sfântă*” (I Pt.2,9). În Hristos Care se oferă pe El Însuși, creștinii oferă întreaga lor ființă ca o „*jertfă vie*” (Rom. 12, 1). Fiecare membru participă la preoția întregii Biserici. Nimeni nu exercită această preoție separat de unica preoție a lui Hristos, nici în izolare de ceilalți membri ai Trupului.

21. Tuturor mădulelor lui Hristos le sunt date daruri pentru edificarea trupului (Rm. 12, 4-8), diversitatea și natura lor specifică servind însăși viața Bisericii și vocația ei ca slujitoare, pentru viitoarea Împărăție a lui Dumnezeu în lume.

22. Conform Noului Testament, prin Duhul Sfânt, ființele umane sunt botezate în trupul lui Hristos (I Cor.12, 13). Este același Duh Sfânt care conferă diferite daruri organelor trupului (I Cor.12, 4, 7-11) și realizează unitatea lor (I Cor.12). Astfel imaginea Trupului lui Hristos, deși în mod principal și explicit se referă la dimensiunea hristologică a Bisericii, în același timp are adânci implicații pnevmatologice.

(c) Biserica - Templu al Duhului Sfânt

23. Referirea la relația constitutivă între Biserică și Duhul Sfânt se întâlnește în mărturia întregului Nou Testament. Totuși nu există o imagine explicită pentru această relație. Imaginea care este apropiată în mod special de descrierea figurativă a acestei relații cuprinsă în Noul Testament, și o redă într-un mod deosebit de adecvat, este imaginea „templului” și a „casei”. Aceasta, deoarece relația Duhului Sfânt cu Biserica este una a sălășluirii reciproce, a dăruirii vieții din interior.

24. Construită pe temelia Apostolilor și profeților, Biserica este casa lui Dumnezeu, un templu sfânt în care Dumnezeu locuiește prin Duhul Sfânt. Prin puterea Duhului Sfânt credincioșii devin „*locăș sfânt întru Domnul*” (Efes. 2, 21), „*casă duhovnicească*” (IPt.2,5). Umpluți de Duhul Sfânt, ei se roagă, iubesc, lucrează și slujesc prin puterea Duhului Sfânt, ducând o viață demnă de chemarea lor, dornici să mențină unitatea Duhului întru legătura păcii (Efes. 4, 1-3).

25. Aceste trei reprezentări au fost alese datorită importanței lor centrale în Noul Testament și datorită importanței lor pentru dimensiunea trinitară a Bisericii. Ar mai trebui menționat că există alte imagini ale Bisericii în Noul Testament, cele mai multe hristologice ca vița, turma, nunta și mireasa. Toate servesc la punerea în lumină a anumitor aspecte ale ființei și vieții Bisericii: imaginea viței de vie accentuează dependența ei totală de Hristos, imaginea turmei accentuează încrederea și ascultarea ei, imaginea nunții accentuează realitatea eshatologică a Bisericii, imaginea miresei accentuează caracterul intim al relației dintre Biserică și Hristos, deși e vorba de o relație de supunere. În același timp, aceste imagini – ca toate imaginile, inclusiv cele enumerate de la (a) la (c) – au limitele lor. Imaginea viței nu ia în considerare specificul relației între Hristos și Biserică; imaginea turmei nu ia în considerare libertatea credincioșilor; imaginea nunții nu ia în considerare dimensiunea încă nedeplină a vieții Bisericii pe cale; imaginea miresei presupune statutul de subordonare a femeii în timpurile vechi.

B. Scopul lui Dumnezeu pentru Biserică

26. Planul lui Dumnezeu este să adune întreaga creație sub conducerea lui Hristos (Efes. 1, 10) și să aducă întreaga umanitate și creație în comuniune. Ca o reflecție a comuniunii în Dumnezeu Unul în Treime, Biserica este chemată de Dumnezeu să fie instrumentul îndeplinirii acestui scop. Biserica este chemată să manifeste mila lui Dumnezeu către umanitate și să restaureze scopul natural al umanității, să-L laude și să-l slăvească pe Dumnezeu împreună cu toate cetele ceresti. Biserica nu este un scop în sine, ci este un dar dat lumii astfel încât toți să creadă (In. 17, 21).

27. Misiunea aparține însăși ființei Bisericii. În calitate de persoane care Îl recunosc pe Iisus Hristos ca Domn și Mântuitor, creștinii sunt chemați să proclame Evanghelia în cuvânt și faptă. Ei trebuie să adreseze celor care nu au auzit ca și celor care nu mai trăiesc în contact viu cu Evanghelia, Vestea cea Bună a Împărăției lui Dumnezeu. Ei sunt chemați să trăiască valorile Evangheliei și să fie o pregustare a acelei Împărății în lume.

28. Astfel Biserica, întrupând în propria-i viață misterul mântuirii și transfigurarea umanității, participă la misiunea lui Hristos de împăcare a tuturor celor ce sunt, cu Dumnezeu și unul cu altul prin Hristos. Prin vocația de slujire, propovăduire și grijă față de creație, Biserica participă și îndrumă spre realitatea Împărăției lui Dumnezeu. Prin puterea Duhului Sfânt, Biserica atestă misiunea dumnezeiască în care Dumnezeu Tatăl L-a trimis pe Fiul Său spre a fi Mântuitorul lumii.

29. În exercitarea misiunii sale, Biserica nu poate fi Biserică fără să dea mărturie (*martyria*) despre voința lui Dumnezeu pentru mântuirea și transfigurarea lumii. Din acest motiv a început în același timp să propovăduiască Cuvântul și să dea mărturie despre marile fapte ale lui Dumnezeu și să cheme pe toți la Botez.

30. După cum misiunea lui Hristos a cuprins propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu și angajamentul de a avea grijă de cei în suferință și nevoi, tot așa Biserica apostolică dintru început a combinat predica cu chemarea la Botez și slujirea. Acest fapt Biserica îl înțelege ca o dimensiune esențială a existenței sale. Biserica, în acest fel, semnifică, participă la, și anticipează noua umanitate pe care o dorește Dumnezeu, și, de asemenea, slujește propovăduirii harului lui Dumnezeu în situațiile și nevoile umane, până Hristos va veni întru slava Sa (Mt.25,31).

31. Pentru că slujirea lui Hristos implică suferință, este evident, așa cum este exprimat în Noul Testament, că martiriul Bisericii va implica, pentru fiecare credincios și pentru comunitate, drumul Crucii.

32. Biserica este chemată și împuternicită să ia parte la suferința tuturor prin apărarea și grija față de săraci, pentru cei ce sunt în diferite nevoi și pentru cei marginalizați. Ea face aceasta prin analiza critică și prin expunerea structurilor nedrepte și prin lucrarea pentru schimbarea lor. Face aceasta prin lucrările sale de compasiune și milostenie. Astfel Biserica este chemată să vindece și să împace relațiile umane distruse. Biserica este chemată să fie instrumentul lui Dumnezeu în eradicarea dușmăniei, împăcarea diviziunilor umane și a urii, principala sursă a suferințelor umane. Este de asemenea chemată, împreună cu toți oamenii de bună credință, să aibă grijă de integritatea creației prin condamnarea, ca fiind păcătoase, a abuzului și a distrugerii creației lui Dumnezeu, să participe la lucrarea lui Dumnezeu de a vindeca relațiile distruse dintre creație și umanitate.

33. Prin puterea Duhului Sfânt, Biserica este chemată să afirme cu fidelitate întreaga învățătură a lui Hristos și să împărtășească totalitatea credinței apostolice, viața și mărturia cu fiecare persoană din întreaga lume. Astfel, Biserica urmărește cu fidelitate să propovăduiască și să trăiască dragostea lui Dumnezeu pentru toți și să împlinească misiunea lui Hristos pentru transfigurarea lumii în slava lui Dumnezeu.

34. Dumnezeu restaurează și îmbogățește comuniunea Sa cu umanitatea, dăruind viața veșnică prin participarea la ființa Dumnezeului Unul în Treime¹. Prin umanitate, întreaga lume e destinată să fie atrasă la scopul restaurării și mântuirii. Planul dumnezeiesc ajunge la împlinire în cerul nou și pământul nou (Apoc. 21,1), în Împărăția lui Dumnezeu.

II. Biserica în istorie

A. Biserica pe cale

35. Biserica este o realitate eshatologică, anticipând deja Împărăția. Biserica este de asemenea o realitate istorică expusă la ambiguitatea întregii istorii umane, și astfel încă nu este comunitatea pe care o dorește Dumnezeu.

36. Biserica este acea parte a umanității care deja participă la comuniunea cu Dumnezeu prin credință, speranță și slăvirea numelui lui Dumnezeu, și trăiește ca o comuniune a persoanelor mântuite. Datorită prezenței Duhului Sfânt și a Cuvântului lui Dumnezeu, Biserica – în calitate de *creatura Verbi* și *Spiritus* (cf. paragr. 9 sq.) ca o comuniune a tuturor credincioșilor menținută în relație personală cu Dumnezeu, de către Dumnezeu Însuși (cf. paragr. 10), ca popor al lui Dumnezeu (cf. paragr. 17-18), ca Trup al lui Hristos (cf. paragr. 19-22), ca templu al Duhului Sfânt (cf. paragr. 23-24) – este deja comunitatea eshatologică pe care Dumnezeu o voiește.

37. Totuși, în același timp, Biserica în dimensiunea sa umană, de vreme ce este alcătuită din oameni, care în pofida faptului că sunt membri ai Trupului lui Hristos, sunt în continuare supuși condițiilor din această lume, este ea însăși afectată de aceste condiții. Este expusă schimbării, care implică atât o dezvoltare pozitivă și o creștere, cât și riscul declinului și deformării. Este expusă condițiilor individuale, culturale și istorice, care pot contribui la îmbogățirea înțelegerii și exprimării credinței, dar, de asemenea, la relativizarea tendințelor sau absolutizarea punctelor de vedere particulare. Este expusă libertății Duhului Sfânt de a folosi puterea ei spre iluminarea inimilor, spre relaționarea conștiințelor. Este expusă puterii păcatului.

38. **Unitatea** care aparține însăși naturii Bisericii și îi este deja dată în Hristos, vine în contrast cu separările actuale dintre biserici. Aceste separări care sunt în parte datorate păcatului, dar și dilemei inerente istoriei, că în anumite situații integritatea adevărului poate fi susținută numai în contradictoriu cu alte poziții, sunt un fapt anormal. Bisericile trebuie să facă eforturi deosebite pentru a le depăși. Totuși, în pofida tuturor separărilor, unitatea dată Bisericii este deja manifestată în Evanghelia prezentă în toate bisericile și apare în multe aspecte ale vieții lor. A

¹ "granting eternal life in God's Triune being", aluzie la II Pt., 1,4" *Theias koinovoi physeos; divinae naturae consortes; părtași ai dumnezeieștii firii*" [n.tr.]

lucra pentru unitatea Bisericii înseamnă a lucra spre deplina încorporare vizibilă a unității deja date ei.

39. **Sfințenia** constitutivă Bisericii vine în contrast cu păcatul individual, cât și cu cel colectiv, care în decursul istoriei Bisericii a desfigurat adesea mărturia ei și s-a opus naturii și vocației sale autentice. De aceea, în Biserică a existat permanent darul dumnezeiesc al iertării, împreună cu chemarea la pocăință, înnoire și reformă. A răspunde acestei chemări înseamnă a face deplin manifestată sfințenia care aparține naturii sale, și îi este deja dată.

40. **Catolicitatea**² constitutivă Bisericii este confruntată cu o fragmentare a vieții ei, cu o predicare contradictorie a adevărului. Consecința este că integritatea adevărului nu este propovăduită în mod adecvat tuturor; plenitudinea mijloacelor divine de mântuire nu este disponibilă tuturor; abundența comuniunii nu e oferită tuturor; Evanghelia nu e primită în același mod de „toate neamurile”. Totuși, Duhul primit la Botez este Duhul stăpânirii lui Hristos asupra întregii creații și a tuturor timpurilor. Biserica este chemată să îndepărteze toate obstacolele din calea deplinei dezvoltări a ceea ce ea este deja prin Duhul Sfânt.

41. **Apostolicitatea** constitutivă Bisericii vine în contrast cu lipsurile și erorile bisericilor în propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu. De aceea bisericile sunt chemate să se întoarcă permanent la adevărul apostolic și la originea lor apostolică. Procedând astfel ele fac vizibilă și recunosc Evanghelia apostolică care le este dată deja și este activă în ele prin Duhul Sfânt, și care le face Biserică.

Biserica și păcatul

Toate bisericile sunt de acord că există păcat – atât individual cât și organizat – în istoria Bisericii. Ele sunt de asemenea de acord, că păcatul nu poate afecta Biserica în calitate de realitate dumnezeiască, deși păcatul poate afecta realitatea umană și structurile Bisericii. Totuși ele diferă în înțelegerea modului în care Biserica este afectată de păcat.

Pentru unii este imposibil să se spună „Biserica păcătuiește” deoarece ei văd Biserica ca un dar al lui Dumnezeu și astfel este marcată de sfințenia lui Dumnezeu. Biserica este mireasa neprihănită a lui (Efes. 5, 25-27), ea reprezintă copiii lui Dumnezeu care au primit Cuvântul lui Dumnezeu Întrupat prin credință; este poporul sfânt al lui Dumnezeu, „îndreptat prin credința în Hristos”, astfel Biserica nu poate păcătui, „așa cum Hristos nu poate fi slujitor păcatului” (Gal. 2,17). Acest dar al Bisericii e trăit în ființele umane fragile, care sunt supuse păcatului, dar păcatele membrilor Bisericii nu sunt păcate ale Bisericii. Biserica este mai degrabă locul mântuirii și al vindecării, și nu subiect al păcatului.

Alții, în timp ce afirmă, de asemenea, că Biserica în calitate de creație a Cuvântului lui Dumnezeu și a Duhului, Trup al lui Hristos, etc., este sfântă și fără de păcat, spun și că ea păcătuiește, deoarece ei definesc Biserica în calitate de comuniune a membrilor ei care sunt și credincioși, născuți prin Duhul Sfânt și prin Însuși Trupul lui Hristos, dar, în această lume sunt încă ființe păcătoase.

Astfel unii afirmă că nu se poate vorbi despre păcatul Bisericii, ci ar trebui să vorbim despre păcatul membrilor și grupurilor din Biserică, situație descrisă în parabola cu grâul și neghina și de formula augustiniană corpus permixtum. Pentru alții păcatul în Biserică poate deveni sistemic și afectează și instituția. Unii învață că este imposibil să singularizezi anumite puncte și aspecte din viața Bisericii care pot fi afectate de păcat și altele care nu pot fi afectate de păcat, dar că această problemă poate fi abordată în mod dialectic: Biserica însăși este păcătoasă fiind comuniunea celor ce, deși sfințiți de Dumnezeu, nu sunt niciodată fără de păcat, dar este

² Se știe că noi am preluat expresia “sobornicească” din slavonă, dar în originalul grecesc apare termenul *katolike*, care se traduce : “potrivit întregului”, se exprimă deplinătatea Bisericii. Este grav faptul că noi nu mai mărturisim această **deplinătate** în Crez. Calitatea de a fi “sobornicească”, de la “sobor”, adunare, este implicită, **ecclesia** însemnând “adunare” [n.tr.].

sfântă din moment ce este chemată la existență și păstrată în comuniunea cu Dumnezeu prin Cuvântul Său Sfânt și prin Duhul Sfânt.

B. Semn și instrument al planului lui Dumnezeu

42. Biserica cea una, sfântă, catolică și apostolică este semnul și instrumentul planului lui Dumnezeu pentru întreaga lume. Fiind acea parte a umanității care deja participă la dragostea și comuniunea cu Dumnezeu, Biserica este un semn profetic care trimite dincolo de sine spre finalitatea întregii creații, spre împlinirea Împărăției lui Dumnezeu.

43. Conștientă de prezența mântuitoare al lui Dumnezeu în lume, Biserica deja laudă și slăvește pe Dumnezeu Unul în Treime prin cultul său și prin condiția de ucenic și slujește planului lui Dumnezeu. Totuși Biserica face aceasta nu doar pentru sine, ci ea aduce laudă și mulțumire pentru harul lui Dumnezeu și pentru iertarea păcatelor în numele întregii creații, slujind planul lui Dumnezeu pentru întreaga creație.

44. A vorbi despre Biserică în calitate de semn implică dimensiunea de „*mysterion*”, indicând transcendența realității ei dată de Dumnezeu ca una, sfântă, catolică și apostolică Biserică, care nu poate fi niciodată percepută în mod clar și univoc în forma ei vizibilă. De aceea structurile organizatorice vizibile ale Bisericii trebuie înțelese întotdeauna în lumina darurilor lui Dumnezeu de mântuire în Hristos.

45. Fiind acea parte a umanității care deja participă la dragostea și comuniunea lui Dumnezeu, în același timp, Biserica este instrumentul prin care Dumnezeu dorește să realizeze ceea ce este semnat prin ea: mântuirea întregii lumi, reînnoirea comunității umane prin Cuvântul dumnezeiesc și Duhul Sfânt, comuniunea umanității cu Dumnezeu și cu ea însăși.

46. Ca instrument al planului lui Dumnezeu, Biserica este comunitatea oamenilor chemați de Dumnezeu și trimiși ca discipoli ai lui Hristos să propovăduiască Evanghelia în cuvânt și faptă, ca lumea să poată crede. Astfel Biserica face prezentă de-a lungul istoriei milostivirea lui Dumnezeu.

47. Trimiși ca ucenici ai Lui, poporul lui Dumnezeu trebuie să mărturisească despre, și să participe la împăcarea pe care Dumnezeu o aduce, la vindecarea și transfigurarea creației. Relația Bisericii cu Hristos necesită ca credința și comuniunea să ceară ucenicie. Deplinătatea misiunii Bisericii, a faptului că este chiar instrumentul lui Dumnezeu, este pusă în joc de mărturia prin proclamare și prin acțiuni concrete, pentru dreptate, pace și integritatea creației, întreprinse împreună cu toți oamenii de bună credință.

Biserică și „Taină”

Realitatea Bisericii ca semn și instrument al planului lui Dumnezeu este rezumată de mai multe biserici în expresia: Biserica drept Taină.

Acele biserici care folosesc formulă „Biserica drept Taină”, fac aceasta pentru că înțeleg Biserica în primul rând ca un indicator spre ceea ce Dumnezeu dorește pentru lume, și anume comuniunea tuturor împreună și cu El, fericirea pentru care a creat lumea.

Alte biserici nu atribuie conceptul de taină Bisericii, oferind pentru aceasta două motive principale :

(a) ar trebui să existe o distincție clară între Biserică și Taine. Acestea din urmă sunt mijloace de mântuire prin care Hristos susține Biserica și nu acțiunile prin care Biserica se realizează sau se actualizează pe ea însăși;

(b) folosind pentru Biserică termenul „taină”, s-ar pune în umbră faptul că, pentru ele, Biserica este semn și instrument al planului lui Dumnezeu ca și comuniunea creștinilor care, deși sunt mântuiți, pot încă să păcătuiască.

Dincolo de diferitele abordări ale expresiei „Biserica drept Taină” există diferite puncte de vedere despre ce sunt Tainele în primul rând. Pentru unele dintre biserici, Tainele sunt semne vizibile ale harului invizibil al lui Dumnezeu. Sunt „semne efective” care semnifică și împărtășesc

harul lui Dumnezeu. Sunt semne ale promisiunii lui Dumnezeu. Pentru altele, Tainele sunt un prilej pentru harul lui Dumnezeu, utilizate de El ca ocazie pentru a-Și oferi harul.

III. Biserica în calitate de „koinonia” (comuniune)

A. Comuniunea reală, dar nu deplin realizată

48. Conceptul *koinonia* (comuniune) a devenit fundamental pentru revitalizarea unei înțelegeri comune a naturii Bisericii și a unității sale vizibile. Termenul *koinonia* (comuniune, participare) este folosit în Noul Testament, în scrierile patristice și în cele ale Reformei în relație cu Biserica. Deși în ultimele secole termenul a rămas în uz, el este folosit astăzi în mișcarea ecumenică fiind un concept cheie pentru înțelegerea naturii și scopului Bisericii. Datorită bogăției de sensuri, este, de asemenea, o noțiune potrivită pentru a evalua gradul de comuniune în forme deja realizate între creștini în cadrul mișcării ecumenice.

49. Relația lui Dumnezeu cu umanitate și cu întreaga creație este o temă fundamentală a Sfintei Scripturi. Potrivit relatării din Geneză, bărbatul și femeia sunt creați după chipul lui Dumnezeu, purtând o năzuință proprie și capacitatea pentru comuniunea cu Dumnezeu, unul cu altul și cu creația, ca administratori ai ei. Astfel întreaga creație își dobândește integritatea prin *koinonia* cu Dumnezeu. Comuniunea este înrădăcinată în ordinea creației însăși, și este realizată parțial în relațiile naturale de familie și de rudenie, ale seminției, și ale poporului. Vechiul Testament prezintă relația specială, legământul stabilit de Dumnezeu, între El și poporul ales (cf. Exod. 19;4-6; Osea 2;18-23).

50. Finalitatea dorită de Dumnezeu în creație este deturnată de păcatul omenesc, de căderea și neascultarea față de voia lui Dumnezeu și răzvrătirea împotriva Lui. Păcatul omenesc pune în pericol relația dintre Dumnezeu și umanitate, între ființele umane, și între umanitate și ordinea creată. Dar Dumnezeu persistă în fidelitate în pofida păcatului și greșelii oamenilor. Istoria dinamică a restaurării și îmbogățirii de către Dumnezeu a comuniunii cu creația, atinge culmea și împlinirea ei în comuniunea desăvârșită a unui cer nou și a unui pământ nou (Apoc. 21).

51. O varietate de imagini biblice evocă natura și calitatea relației poporului lui Dumnezeu cu Dumnezeu și cu creatura: „poporul lui Dumnezeu” (I Petru 2, 9-10); „turma” (Ioan 10,14); „viața” (Is. 5, Ioan 15); „templul lui Dumnezeu” (I Cor. 3, 16-17); „mireasa lui Hristos” (Apoc. 21,21, Ef. 5, 25-32); „trupul lui Hristos” (I Cor. 12,27); „casa lui Dumnezeu” (Evr. 3, 1-6), „comunitatea Noului Legământ” (Evr. 3, 8-10); „cetatea lui Dumnezeu – noul Ierusalim” (Is. 61, Apoc. 21). Termenul *koinonia* exprimă realitatea la care aceste imagini se referă. Acestea evocă adâncimea, apropierea și calitatea relației. În Vechiul Testament termenul „shalom” conține ceva din noțiunea de *koinonia*.

52. Forma verbală de bază de la care substantivul *koinonia* derivă înseamnă „a avea în comun”, „a împărți”, „a participa”, „a lua parte la”, „a acționa împreună” sau „a fi în relație contractuală, implicând obligații de responsabilitate reciprocă”. Termenul *koinonia* apare în situații cheie, de exemplu reconcilierea lui Pavel cu Petru, Iacob și Ioan (Gal. 2, 9), colecta pentru săraci (Rom. 15, 26; II Cor. 8,4), experiența și mărturia Bisericii (Fapte 2, 42-45).

53. Prin identificarea cu moartea și Învierea lui Hristos, prin puterea Duhului Sfânt, creștinii intră în comuniune (*koinonia*) cu Dumnezeu și unul cu altul în viața și dragostea lui Dumnezeu: „Noi vă vestim ceea ce am văzut și ceea ce am auzit, pentru ca și voi să aveți comuniune cu noi. Și comuniunea noastră este cu Tatăl și cu Fiul Său Iisus Hristos” (I Ioan 1,3).

54. Vestea Bună este oferirea tuturor oamenilor a darului de a fi născut în viața de comuniune cu Dumnezeu și astfel unul cu altul. Sf. Pavel vorbește despre relația credincioșilor cu Domnul lor ca fiind „în Hristos” (II Cor. 5, 17) și despre Hristos fiind în credincios, prin sălășluirea Duhului Sfânt. Comuniunea este darul lui Dumnezeu prin care Dumnezeu atrage umanitatea în sfera plenitudinii dragostei dumnezeiești de sine dăruitoare, care abundă între persoanele Sfintei Treimi.

55. Doar în virtutea daruirii harului lui Dumnezeu prin Iisus Hristos este posibilă această comuniune adâncă și de durată; prin credință și Botez, persoanele participă la taina morții, înmormântării și învierii lui Hristos. Uniți cu Hristos, prin Duhul Sfânt, ei sunt împreună cu toți cei “în Hristos”; ei aparțin noii comuniuni – noua comunitate – a Domnului Celui înviat. Deoarece *koinonia* este și o participare la Hristos Cel răstignit, împărtășirea suferințelor și luptelor omenirii este constitutivă naturii și misiunii Bisericii.

56. Semnele vizibile și tangibile ale noii vieți de comuniune sunt exprimate în primirea și împărtășirea credinței apostolice; frângerea și împărțirea pâinii euharistice; rugăciunea unuia împreună cu altul și unuia pentru altul și pentru nevoile lumii; slujirea unul altuia în dragoste; împărtășirea bucuriilor și necazurilor celui alt; oferirea ajutorului material, proclamarea și mărturisirea Vestii celei Bune în misiunea Bisericii; împreună lucrare pentru dreptate și pace. Comuniunea Bisericii este realizată din persoane în comunitate, nu ca indivizi independenți. Toți contribuie la înflorirea comunității.

57. Voința lui Dumnezeu este ca întreaga creație, nu numai Biserica, ci toate, să realizeze comuniunea cu Hristos (Efes. 1, 10; 4, 1-16). Biserica, în sensul de comuniune, este modul prin care se împlinește scopul ultim al lui Dumnezeu. Ea există spre slava lui Dumnezeu pentru a sluji în ascultare față de misiunea lui Hristos, împăcarea omenirii.

58. Separările între Biserici și neputința membrilor săi de a trăi în adevărata *koinonia*, deplina *koinonia* unul cu altul, afectează și împiedică misiunea Bisericii. Misiunea are ca scop ultim *koinonia* tuturor. Misiunea aparține esenței naturii și ființei Bisericii în calitate de *koinonia*. De aceea restaurarea unității între creștini și reînnoirea vieții lor este o sarcină urgentă.

59. Prin puterea Duhului Sfânt, Biserica trăiește în comuniune cu Iisus Hristos, în care toți cei din cer și de pe pământ sunt uniți în comuniunea lui Dumnezeu Cel Unul Sfânt: aceasta este comuniunea sfinților. Destinul final al Bisericii este să fie cuprinsă în relația intimă a Tatălui, și a Fiului și a Duhului Sfânt, să laude și să-L slăvească pe Dumnezeu de-a pururea.

60. Există, în virtutea creației, o legătură naturală între ființele umane și între umanitate și creație. Viața nouă a comuniunii construiește și transformă, dar niciodată nu înlocuiește în întregime comuniunea dată în creație, și niciodată în cadrul istoriei nu învinge în mod complet distorsiunile relației dintre ființele umane, cauzate de păcat. Vechile dificultăți apar din nou. Darul comuniunii în Hristos este adesea restricționat sau numai în parte realizat. Noua viață determină nevoia constantă pentru căință, iertare reciprocă și restaurare. Faptul că ar trebui să existe o continuă mărturisire a păcatului aparține esenței comuniunii cu Dumnezeu (I Ioan 1, 7). Totuși, există o bucurie autentică a noii vieți aici și acum, și o anticipare sigură a deplinătății comuniunii în viața care va veni.

Koinonia

Noțiunea de koinonia este folosită astăzi de multe biserici și în texte ecumenice, ca o idee majoră în drumul spre o înțelegere comună a naturii și scopului Bisericii. Se pune întrebarea dacă se așteaptă ca această noțiune să aibă o însemnătate mai mare decât poate avea de fapt.

Noțiunea de koinonia permite creștinilor separați să recunoască că ei deja împărtășesc un profund grad de comuniune, întemeiat pe participarea lor împreună la viața și dragostea lui Dumnezeu, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Calea spre unitate impune ca această comuniune să se facă și mai mult vizibilă. Există oare o înțelegere comună a limbajului despre comuniunea vizibilă, „comuniunea mai deplină”, „comuniunea deplină”, „comuniunea perfectă” etc., și ce sens ar trebui să se atribuie noțiunilor „comuniune limitată”, “ comuniune parțială”, “ comuniune slăbită”?

Câtă vreme creștinii au idei diferite despre ceea ce constituie unitatea vizibilă, koinonia nu poate fi pe deplin realizată și eforturile de a ajunge la o înțelegere comună vor trebui să continue.

B. Comuniune și diversitate

61. Diversitatea în unitate și unitatea în diversitate sunt daruri ale lui Dumnezeu către Biserică. Prin Duhul Sfânt Dumnezeu dăruiește daruri diverse și complementare tuturor credincioșilor pentru binele comun, pentru slujire în cadrul comunității și lumii (I Cor. 12,7; II Cor. 9,13). Nimeni nu își poate fi suficient sieși. Ucenicii sunt chemați să fie una, în timp ce sunt îmbogățiți de diversitățile lor – deplin uniți, plini de respect față de diversitatea persoanelor și grupurilor.

62. Există o bogată diversitate a vieții creștine și a mărturiei ca rezultat al diversității contextului cultural și istoric. Evanghelia trebuie să se întrupeze în mod autentic, pretutindeni. Credința trebuie să fie propovăduită prin limbaj, simboluri și imagini care sunt relevante în anumite timpuri și contexte. Comuniunea Bisericii cere o influență reciprocă constantă de expresii culturale ale Evangheliei, dacă se dorește ca bogățiile Evangheliei să fie prețuite de tot poporul lui Dumnezeu.

63. Diversitatea autentică în viața comuniunii nu trebuie să fie înăbușită: unitatea autentică nu trebuie sacrificată pentru diversitatea ilegală. Fiecare biserică locală trebuie să fie locul unde două aspecte sunt în mod simultan garantate: salvarea unității și dezvoltarea diversității legitime. Există limite în cadrul cărora diversitatea este o îmbogățire și în afara cărora nu este doar inacceptabilă, dar chiar distruge darul unității. În mod similar unitatea, îndeosebi când tinde să fie identificată cu „uniformitatea” poate să distrugă diversitatea autentică și devine inacceptabilă. Prin credința comună în Hristos, exprimată în proclamarea Cuvântului, celebrarea Tainelor și viața de slujire și mărturisire, fiecare comunitate creștină locală participă la viața și mărturia tuturor comunităților creștine în toate locurile și toate timpurile. O slujire pastorală, pentru slujirea unității și susținerea diversității, este una din multele harisme date Bisericii. Aceasta ajută să se păstreze acele daruri și perspective diferite de care sunt în mod reciproc responsabili în cadrul comuniunii.

Diversitatea

În timp ce toți recunosc diversitatea darurilor date Bisericii pentru slujire, există adesea o tendință conștientă sau inconștientă să se dea o valoare mai mare unor daruri în detrimentul altora. Aceasta are un efect distructiv: slujirea prin hirotonire să fie prețuită mai mult decât darurile slujitorilor laici; darurilor exercitate în cadrul Bisericii să le fie conferită o valoare mai mare decât celor existente în contexte seculare, etc.

Există numeroase probleme privind relația dintre Evanghelie și cultură:

- ◆ *când o cultură caută să-și însușească Evanghelia și să pretindă că e singura cale autentică de a celebra Evanghelia;*
- ◆ *când o cultură caută să impună altora propria înțelegere a Evangheliei ca singura înțelegere autentică ;*
- ◆ *când Evanghelia este ținută captivă în cadrul unei culturi particulare;*
- ◆ *când o cultură nu poate să recunoască faptul că este posibil ca Evanghelia să fie proclamată fidel și într-o altă cultură.*

Diversitățile exprimării Evangheliei, prin cuvinte și acțiuni, îmbogățesc viața comună. Astăzi accentele specifice sunt aduse în viața și mărturisirea diferitelor biserici: de exemplu sfințenia Tradiției de către metodiști, doctrina justificării doar prin credință și prin har de către luterani, viața în Duhul Sfânt de către penticostali, slujirea primatului în serviciul unității de către Biserica Romano Catolică, valoarea comunității inclusive de către anglicani, doctrina îndumnezeirii combinată cu cea a sinergiei de ortodocși etc.. În ce măsură aceste accentuate diferite reprezintă poziții divergente, sau sunt o expresie a diversității legitime? Ponderea acordată diferitelor accentuate umbrește deplinătatea mesajului evanghelic? Ce valoare acordă creștinii identității eclesiale și confesionale? Pentru unii păstrarea unei astfel de identități, cel puțin pentru viitorul apropiat, și chiar în cadrul unei vieți de koinonia, este necesară pentru salvarea adevărilor particulare și bogatelor diversități legitime care aparțin unei vieți de comuniune. Alții înțeleg scopul comuniunii vizibile dincolo de identitatea specifică eclesială sau confesională – o comuniune în care bogățiile păstrate de tradițiile confesionale sunt aduse împreună în mărturisirea și experiența credinței și vieții comune. Pentru alții, modelul „diversității reconciliate” rămâne unul obligatoriu. Alții se tem de un model anume al „fuziunii structurale” în care diversitatea adusă de tradiții diferite este suprimată de o uniformitate rigidă. Cei mai mulți sunt totuși de acord că o deschidere este cerută de unitatea la care Dumnezeu ne cheamă și că pe măsură ce facem pași sub asistența Duhului Sfânt (cf. In. 16,13), portretul unității vizibile devine mai clar. Bisericile înțeleg relația lor cu Biserica una, sfântă, catolică și apostolică în diferite feluri. Aceasta influențează relația lor cu alte Biserici și înțelegerea pe care o au despre drumul spre unitatea vizibilă. Una din întrebările ecumenice presante este cum bisericile, în acest stadiu al mișcării ecumenice, se pot susține unele pe altele în unitate și diversitate legitimă și pot preveni ca noile probleme apărute să devină cauze de separare în cadrul lor și între ele.

64. Diversitatea nu este același lucru cu separarea. În interiorul Bisericii separările (erezii, schisme, conflicte politice, manifestări ale urii etc.) amenință darul dumnezeiesc al comuniunii. Creștinii sunt chemați să lucreze neobosit în vederea depășirii separărilor, să prevină ca diversitățile legitime să devină cauze de sciziune și să trăiască o viață a diversităților reconciliate.

C. Biserica în calitate de comuniune de biserici locale

65. De la început, legătura între Bisericile locale era menținută prin colecte, schimb de scrisori, vizite și exprimări tangibile ale solidarității (I Cor16; II Cor 8, 1-9; Gal. 2, 9). Din când în când, în primele secole după Hristos, bisericile locale s-au adunat să țină sinoade împreună. Toate acestea erau căi prin care au întreținut interdependența și au menținut comuniunea.

66. Comuniunea Bisericii este exprimată prin comuniunea dintre bisericile locale, în fiecare dintre acestea rezidând deplinătatea Bisericii. Comuniunea Bisericii îmbrățișează bisericile locale din fiecare loc și timp. Bisericile locale sunt ținute în comuniunea Bisericii de o singură Evanghelie, de un singur Botez și de o singură Sfântă Împărtășanie, slujite de un ministeriu comun. Această comuniune este exprimată în slujire și mărturisire pentru lume.

67. Comuniunea bisericilor locale este susținută de o coerență fundamentală și o consonanță a elementelor vii de apostolicitate și catolicitate: Scriptura, Botezul, Euharistia și serviciile unei slujiri comune. Fiind „legături de comuniune”, aceste daruri servesc continuității autentice a vieții întregii Biserici și ajută la susținerea bisericilor locale în comuniune de adevăr și iubire. Acestea sunt date pentru a menține integritatea Bisericii, ca unica Biserică a lui Iisus Hristos, Același ieri, astăzi și mâine. Scopul căutării unei depline comuniuni este realizat atunci când toate Bisericile sunt capabile să recunoască una în cealaltă Biserica cea una, sfântă, catolică și apostolică în toată (sic!) deplinătatea ei. Această comuniune deplină va fi exprimată la nivel local și universal prin forme sinodale de viață și acțiune. Într-o astfel de comuniune a unității și diversităților autentice, bisericile sunt legate în toate aspectele împreună - viețuirii lor, la toate nivelele, prin mărturisirea unei singure credințe și prin angajarea în rugăciune și mărturie, deliberare și acțiune.

Biserica locală

Sintagma “biserica locală” este folosită în mod diferit în diversele tradiții. Pentru unele tradiții, biserica „locală” este congregația locală a credincioșilor adunați într-un singur loc pentru a asculta Cuvântul și pentru a celebra Tainele. Pentru altele, biserica „locală” sau „particulară” se referă la episcop cu poporul din jurul episcopului, adunați să asculte Cuvântul și să celebreze Tainele. La alt nivel, expresia „biserica locală” se poate referi la mai multe dioceze, fiecare cu propriul episcop, adunați într-o structură sinodală sub conducerea unui arhiepiscop, unui mitropolit sau unui patriarh. Acesta este sensul tehnic al sintagmei „biserica locală”, în special pentru ortodocși.

Fiecare biserică locală este unită cu oricare alta în Biserica universală și conține în cadrul ei deplinătatea a ceea ce trebuie să fie Biserica. În unele biserici, expresia “biserica locală” este folosită atât pentru dioceză, cât și pentru parohie. Există adesea o nepotrivire între descrierea teologică a bisericii locale și felul în care biserica locală este experiată de credincioși.

Bisericile diferă cu privire la felul în care înțeleg unde rezidă autoritatea și cum se iau hotărârile. De exemplu în unele tradiții autoritatea aparține în primul rând bisericii locale, iar în altele este concentrată în colegiul episcopilor din întreaga lume prezidat de un primat, în altele aparține bisericilor autocefale regionale, iar la nivel global sinoadelor ecumenice prezidate de un primat. Aceasta implică pentru unele un consens conciliar inspirat de Duhul Sfânt, ca singurul criteriu de autoritate. În alte tradiții recente, autoritatea este dispersată și provincia sau unitatea regională este nivelul la care se iau deciziile.

IV. Viața în comuniune

68. Dumnezeu Cel Unul în Treime este sursa vieții, unității și diversității Bisericii. Dumnezeu dăruiește Bisericii toate darurile și resursele de care Biserica are nevoie pentru viața și misiunea

sa. Dumnezeu dăruiește credința apostolică, Botezul și Euharistia ca mijloace ale harului pentru a crea și menține *koinonia*. Acestora le sunt asociate și alte mijloace care servesc pentru a întreține integritatea comuniunii (*koinonia*) poporului lui Dumnezeu.

A. Credința apostolică

69. Biserica din toate timpurile și din toate locurile este chemată să „persevereze în învățătura Apostolilor”. „Credința Bisericii de-a lungul veacurilor” este una cu „credința dată o dată pentru totdeauna sfinților” (Iuda v.3)

70.

Credința apostolică

Există biserici care folosesc crezurile în mod regulat în cult, iar altele care nu le folosesc. Ele sunt chemate să recunoască aceeași credință în predica, cultul, tainele, viața și misiunea celorlalte.

Credința apostolică trebuie să fie mărturisită din nou fiecărei generații, în fiecare loc. Există diferențe între biserici cu privire la structurile comuniunii sinodale care ar sluji la creșterea comuniunii în credință în situații schimbătoare.

Există încă divergențe între biserici cu privire la limitele tolerabile ale diversității în mărturisirea singurei credințe. De exemplu pot fi considerate cauze de separare între biserici :

- ◆ *a înțelege Învierea lui Hristos numai în mod simbolic?*
- ◆ *a mărturisi pe Hristos numai ca un mediator între alții?*
- ◆ *a înlocui istoria vechiului Israel, cuprinsă în Vechiul Testament, cu istoria pre-creștină proprie unei anumite culturi și unui anumit popor?*
- ◆ *a înțelege în moduri diferite contribuția și responsabilitatea umană a aghiografului în scrierea Scripturii?*
- ◆ *a înțelege în feluri diferite modul de purcedere a Sfântului Duh?*

Credința apostolică este în mod unic revelată de Dumnezeu în Sfânta Scriptură și expusă în Crezurile ecumenice. Biserica este chemată să propovăduiască aceeași credință, în mod actual și cu relevanță, fiecărei generații, pretutindeni. Fiecare biserică este chemată prin puterea Duhului Sfânt, să facă această credință relevantă și operantă în contextul ei particular, cultural, social, politic și religios. Credința apostolică trebuie să fie interpretată în contextul schimbării timpurilor și locurilor: trebuie să fie în continuitate cu mărturia originară a comunității apostolice, și cu explicarea fidelă a acelei mărturii de-a lungul veacurilor.

71. Credința apostolică nu se referă la o singură formulă fixată sau la o perioadă specifică din istoria creștinismului. Credința apostolică este mărturisită în cult, în viață și slujire – în tradiția vie a Bisericii. Credința transmisă prin tradiția vie a Bisericii este credința descoperită de Cuvântul lui Dumnezeu și inspirată de Duhul Sfânt, atestată în Sfânta Scriptură. Conținutul ei este expus în Crezurile ecumenice ale Bisericii primare, fiind atestată și în alte forme. Este propovăduită în multe mărturisiri de credință ale bisericilor. Este predicată astăzi în întreaga lume. Această credință este întreținută și celebrată prin liturghii, și este manifestată în slujirea și misiunea comunităților creștine credincioase.

72. Tradiția apostolică a Bisericii este continuitatea în caracteristicile permanente ale Bisericii Apostolilor: mărturisirea credinței apostolice, proclamarea și interpretarea actuală a Evangheliei, celebrarea Botezului și a Cinei Domnului, transmiterea responsabilităților de slujire, comuniunea

în rugăciune, iubire, bucurie și suferință, slujirea celor bolnavi și în nevoi, comuniunea între bisericile locale și părtășia la darurile pe care Domnul le-a dat fiecăruia.

73. În cadrul tradiției apostolice, Simbolul niceo-constantinopolitan (381) este în primul rând o expresie a credinței apostolice – o credință mărturisită oriunde, inclusiv de cei care nu folosesc acest Simbol. Acest Crez simbolizează credința revelată în mod unic în Scripturi. Aceeași credință este exprimată în predica, cultul, Tainele, afirmațiile confesionale mai vechi sau mai noi, viața și misiunea Bisericii, în diverse contexte culturale și comuniuni eclesiale diferite. Limbajul Crezului niceo-constantinopolitan, la fel ca al tuturor crezurilor, este condiționat de timp și de context. El rămâne cel mai folosit de creștini de-a lungul veacurilor până astăzi. Folosirea lui în mărturisirea și în lauda lui Dumnezeu este atât o expresie a continuității de-a lungul timpului, cât și a comuniunii cu creștinii din toată lumea de astăzi. Nefolosirea de unele biserici a acestui Crez nu ar trebui interpretată ca un semn al îndepărtării lor de la credință. Și acelea, prin modalități proprii, mărturisesc aceeași credință apostolică.

74. Credința Bisericii trebuie să fie trăită prin răspunsul activ la provocările existente în fiecare epocă și în fiecare loc. Evanghelia se adresează realităților personale și sociale, incluzând situații în care există nedreptate, violarea demnității umane și degradarea creației. De exemplu, întrucât creștinii mărturisesc că Dumnezeu este Creatorul tuturor, aceasta implică o viață atentă la păstrarea calității creației. Deoarece creștinii mărturisesc Biserica una, sfântă, catolică și

apostolică ,
aceasta conduce
la lucrarea
pentru unitatea
vizibilă a
Bisericii.
Creștinii sunt
chemați să
vestească
Evanghelia prin
cuvânt și prin
faptă, să trăiască
în viața lor
mesajul lui
Hristos răstignit
și înviat.
Comuniunea în
credință
exprimată prin
cuvânt și prin
viață cuprinde
atât o
dimensiune
personală, cât și
una colectivă.

Botezul

Există încă diferențe între unele tradiții creștine referitor la:

- *natura sacramentală a Botezului;*
- *relația dintre Botez și credință;*
- *lucrarea Duhului Sfânt;*
- *faptul de a fi membru al Bisericii;*
- *botezul copiilor și botezul celor care nu pot mărturisi pentru ei înșiși;*
- *formula baptismală*
- *modul săvârșirii Botezului*

Recunoașterea unui singur Botez în Hristos, și legătura fundamentală a comuniunii pe care o stabilește Botezul, ridică întrebări urgente privind existența unei responsabilități reciproce și cum ar putea fi aceasta determinată.

Recunoașterea unui singur Botez în Hristos constituie o chemare urgentă pentru biserici de a depăși separările și de a manifesta în mod vizibil comuniunea lor în credință, în toate aspectele vieții și mărturisirii creștine.

Dorința crescândă a creștinilor de a-și recunoaște unul altuia Botezul, pune sub semnul întrebării practicarea așa-numitei re-botezări. Botezul este celebrat în numele Sfintei Treimi și presupune credința în Sfânta Treime. Prin urmare, Botezul săvârșit cu apă în numele și în credința în Sfânta Treime, ar trebui să fie privit de toate confesiunile ca fiind valid și irepetabil.

Există comunități / creștini care nu săvârșesc ritualul Botezului, dar, cu toate acestea, participă la experiența spirituală a vieții în Hristos.

B. Botezul

75. În Crezul ecumenic niceo-constantinopolitan, creștinii mărturisesc „un botez spre iertarea păcatelor”. Prin unicul Botez cu apă în numele lui Dumnezeu Unul în Treime, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, prin puterea Duhului Sfânt, creștinii sunt uniți cu Hristos, unul cu altul și cu

Biserica din fiecare timp și loc. Botezul nostru comun, care ne unește pe noi cu Hristos în credință, este astfel o legătură de bază a unității.

76. Botezul este un semn al noii vieți prin Hristos; mijlocul prin care se poate participa la viața, moartea și învierea lui Iisus Hristos. Botezul implică mărturisirea păcatelor, convertirea inimii, recunoașterea păcatelor, viață curată și sfințire. Botezul este darul Duhului Sfânt și calea încorporării în trupul lui Hristos; este semn al Împărăției lui Dumnezeu și al vieții lumii care va să vină. Botezul este considerat a fi "hirotonia" tuturor credincioșilor.

77. Toate ființele umane au în comun crearea lor de mâna lui Dumnezeu, grija providențială a lui Dumnezeu pentru ele și participarea la instituțiile sociale, economice și culturale care păstrează viața umană. Întrucât persoanele sunt botezate, ele sunt îmbrăcate în Hristos (Gal. 3, 27), intră în *koinonia* trupului lui Hristos (I Cor. 12, 13), primesc acea împărtășire a Duhului Sfânt, care este privilegiul copiilor înfiați de Dumnezeu (Rom. 8, 15sq.), și astfel se bucură anticipat de acea participare la viața divină pe care Dumnezeu a promis-o și a fixat-o ca scop pentru umanitate (II Petru 1, 4). Solidaritatea creștinilor cu bucuriile și necazurile semenilor lor, angajamentul lor în lupta pentru demnitatea tuturor celor care suferă, celor excluși și celor săraci, aparține întotdeauna vocației lor baptismale. Acesta este felul în care ei sunt aduși față în față cu Hristos, Cel care se identifică cu victimele și cu cei proscrisi.

C. Euharistia

78. Botezul este foarte strâns legat de Euharistie. Comuniunea stabilită în Botez este concentrată și adusă la expresie în unica Euharistie. Există o legătură dinamică între Botez și Euharistie. Credința baptismală re-afirmată este dătătoare de har pentru credincioșii care trăiesc chemarea creștină.

79. Euharistia este ospățul unde, uniți în jurul mesei Domnului, creștinii primesc Trupul și Sângele lui Hristos. Este o mulțumire adusă Tatălui pentru tot ceea ce s-a împlinit în creație, răscumpărare și sfințire; o anamneză a morții și învierii lui Hristos și a ceea ce s-a împlinit pe Cruce o dată pentru totdeauna; prezența reală a lui Hristos răstignit și înviat, Cel care-Și dă viața pentru întreaga umanitate; comuniunea credincioșilor și o anticipare și pregustare a Împărăției ce va să vină.

80. Mărturisirea credinței și Botezul sunt inseparabile de o viață de slujire și mărturie. Tot așa, și celebrarea euharistică cere reconciliere și comuniune între toți cei ce se consideră frați și surori, în familia unică a lui Dumnezeu, și este o chemare constantă pentru căutarea relațiilor adecvate în viața socială, economică și politică (Mt. 5, 23 sq.; I Cor 10, 14; I Cor. 11, 20-22). Deoarece Sfânta Împărtășanie este Sacramentul care zidește comunitatea, orice fel de nedreptate, rasism, alienare și lipsă de libertate sunt puse în discuție în mod radical atunci când ne împărtășim cu Trupul și cu Sângele lui Hristos. Prin Cina Domnului întregul har înnoitor al lui Dumnezeu pătrunde și restaurează personalitatea și demnitatea umană. Euharistia antrenează credincioșii în evenimentul central al istoriei umane. De aceea, în calitate de participanți la Euharistie, ne dovedim inconsecvenți, dacă nu participăm activ la restaurarea perpetuă a situației lumii și a condiției umane. Sfânta Împărtășanie ne arată că atitudinea noastră este inconsecventă în raport cu prezența reconciliatoare a lui Dumnezeu în istoria umană: noi suntem supuși judecății continue din cauza persistenței relațiilor nedrepte de toate felurile în societatea noastră, a diviziunilor multiple datorate mândriei umane, interesului material și puterii politice și, mai presus de orice, obstinației manifestate în opozițiile confesionale nejustificate din trupul lui Hristos.

Euharistia

Comuniunea în credință și Botez converge în unica Euharistie. Este un motiv de continuă îngrijorare între toți creștinii faptul că ei nu se împărtășesc împreună cu Sfintele Taine. Există cei care, din convingere

adâncă și în baza Botezului comun, invită pe toți care cred în Hristos să primească [Sf.Euharistie], crezând că împărtășirea euharistică este atât un mijloc de creare a unității vizibile, cât și scopul acesteia. Ospitalitatea euharistică este oferită și primită de unele biserici celor care sunt botezați și sunt într-o stare duhovnicească bună, în propriile lor biserici. Alții oferă ospitalitatea euharistică în condiții foarte restrictive. În alte biserici, comuniunea euharistică este înțeleasă ca fiind expresia ultimă a acordului în credință și a comuniunii de viață. O astfel de înțelegere face ca participarea la Cina Domnului împreună cu cei care se situează în afara propriei lor tradiții, să fie o anomalie. Astfel, pentru unele biserici, practica „ospitalității euharistice” reprezintă antiteza angajamentului pentru realizarea unității vizibile depline. În pofida diversității de înțelegeri și practici există o dorință crescândă de a înțelege alte poziții și o năzuință împărtășită de a exprima comuniunea baptismală în comuniunea euharistică ca parte a unei vieți de comuniune.

În ceea ce privește înțelegerea și practica Euharistiei, persistă întrebarea dacă aceasta este în primul rând o Cină unde creștinii primesc Trupul și Sângele lui Hristos, sau este, în primul rând, o slujbă de mulțumire.

Printre cei pentru care Euharistia este în principal o slujbă de mulțumire există o convergență crescândă referitoare la caracterul său de jertfă. Divergențele rămase se centrează în principal pe întrebarea: cum este făcută prezentă în actul euharistic, jertfa lui Iisus Hristos de pe Calvar. Folosirea studiilor biblice și patristice pentru a pătrunde mai adânc semnificația termenului biblic anamnesis, a fost de mare folos pentru reconcilierea diferitelor abordări. Totuși, unii susțin că s-a acordat o pondere prea mare acestui concept în textele teologice și ecumenice.

Bisericele continuă să nu fie de acord în ceea ce privește natura și modul prezenței lui Hristos în Euharistie. Unele diferențe importante rămân în ceea ce privește concepția despre rolul Sfântului Duh în întreaga celebrare euharistică.

D. Slujire

81. Întreaga Biserică are rolul de a fi slujitoarea planului lui Dumnezeu. Biserica este chemată în toate timpurile și în toate locurile să slujească lumea.

82. Duhul Sfânt acordă daruri fiecărui membru al Trupului lui Hristos pentru construirea comuniunii Bisericii și pentru împlinirea fidelă a misiunii lui Hristos. Toți au primit daruri și toți sunt responsabili. Această slujire este oferită de către întregul popor al lui Dumnezeu, fie în mod personal, fie în calitate de comunități locale, sau de către Biserică la fiecare nivel al vieții ei.

83. Fiind comunitatea celor botezați, Biserica este o preoție a întregului popor al lui Dumnezeu (I Petru, 2). Iisus Hristos este unicul Preot al Noului Legământ (Evr. 9,10). Viața lui Hristos s-a dat ca jertfă pentru toți. Prin extensiune, ca întreg, Biserica poate fi descrisă ca trup preoțesc. Toți membrii sunt chemați să ofere ființa lor ca o jertfă vie și să mijlocească pentru Biserică și pentru lume.

84. Aceasta este valabil pentru toți membrii Bisericii, care pe baza Botezului lor comun, slujesc lumea prin propovăduirea Evangheliei, dovedind credința lor prin modul de viață, și mijlocind pentru mântuirea lumii. Este de asemenea o parte a slujirii lor către lume să-i hrănească pe cei flămânzi, să ajute săracii și marginalizații, să corecteze nedreptatea și să se îngrijească de integritatea creației, împreună cu toți oamenii de bună credință. Făcând aceasta ei sunt în armonie cu misiunea Bisericii.

85. De la început au existat cei aleși de comunitate, prin asistența Duhului Sfânt, cărora li s-a acordat o anumită autoritate și responsabilitate. Curând în istoria Bisericii s-a simțit nevoia unei slujiri prin hirotonire, care să fie pusă în slujba comunității. Slujitorii hirotoniți servesc la crearea comunităților, ajutând creștinii, și întărind mărturia Bisericii în lume. Ei nu se pot dispensa de suportul permanent, și de încurajarea din partea comunității – în numele căreia au fost aleși și pentru care ei lucrează, cu puterea Duhului Sfânt, ca reprezentanți. Slujitorii hirotoniți au o responsabilitate specială pentru slujirea Cuvântului și a Sfintelor Taine. Ei dețin slujirea pastorală și sunt lideri ai misiunii. Prin toate acestea ei întăresc comunitatea de credință, viață și mărturie a întregului popor al lui Dumnezeu.

86. Nu există doar un singur model de conferire a slujirii în Noul Testament. Duhul a condus Biserica în diferite ocazii să adapteze slujirile ei la nevoi contextuale; diferite forme ale slujirii prin hirotonire au fost binecuvântate cu daruri ale Duhului. Întreita slujire a episcopului, preotului și diaconului a fost, începând din veacul al III-lea, modelul general acceptat și este așa până astăzi în multe Biserici, chiar dacă au intervenit schimbări considerabile în exercitarea ei practică, și încă mai intervin astăzi în majoritatea bisericilor.

87. Responsabilitatea cea mai importantă a slujirii prin hirotonire este să adune și să zidească Trupul lui Hristos prin vestirea și învățătura Cuvântului lui Dumnezeu, prin săvârșirea Botezului, Cinei Domnului și prin îndrumarea vieții comunității în cult și misiune. Întreaga Biserică și fiecare membru, slujiți de cei hirotoniți, participă la comunicarea fidelă a Evangheliei. Nu simplele cuvinte sunt esențiale pentru mărturia ei, ci iubirea dintre membrii săi, calitatea serviciilor pentru cei în nevoi, viața curată și disciplinată și împărțirea și exercitarea corectă a puterii.

88. Principala manifestare a succesiunii apostolice se găsește în tradiția apostolică a Bisericii ca întreg. În cursul istoriei, Biserica a dezvoltat diferite mijloace pentru menținerea în timp a adevărului apostolic, în diverse circumstanțe și contexte culturale: canonul scripturistic, dogma, rânduiala liturgică, structurile mai largi decât nivelul comunităților locale. Slujirea celor hirotoniți trebuie să servească într-un mod specific continuitatea apostolică a Bisericii ca întreg. În acest context, succesiunea în slujire este un mijloc de a servi continuitatea apostolică a Bisericii. Acest fapt este accentuat în actul hirotoniei, când Biserica în întregul ei, prin slujitorii hirotoniți, ia parte la actul hirotoniei celor care au fost aleși pentru slujirea Cuvântului și a Sfintelor Taine.

Slujirea

Localizarea slujirii celor hirotoniți în, cu, în mijlocul sau peste poporul lui Dumnezeu este în dezacord în cadrul bisericilor și între ele.

Deși s-a ajuns la convergențe prin dialogurile multilaterale și bilaterale în ceea ce privește slujirea prin hirotonire, rămân subiecte care necesită să fie studiate în continuare: prezidarea Euharistiei; natura reprezentativității slujirii; slujirea întreită ca mijloc de unitate și ca expresie a unității; natura hirotoniei; hirotonirea pentru slujirea Cuvântului și a Tainelor acordată în exclusivitate bărbaților.

Există dezacorduri în ceea ce privește principală funcție a slujirii – prezidarea Euharistiei, predicarea Cuvântului, sau ambele la același nivel.

Există dezacorduri în ceea ce privește natura reprezentativității slujirii prin hirotonire. Slujitorii reprezintă pentru toți, comunitatea pe care sunt chemați să o servească. De asemenea, toți sunt de acord că slujitorii, atât timp cât vestesc Cuvântul lui Dumnezeu și administrează Sfintele Taine se adresează comunității în numele lui Hristos. Totuși ei au puncte de vedere diferite referitor la faptul dacă slujitorii hirotoniți îl reprezintă ca atare pe Hristos.

Recunoașterea faptului că apostolicitatea și succesiunea apostolică aparțin întregii Biserici, este o perspectivă importantă pentru re-examinarea problemei continuității apostolice și a relației ei cu continuitatea în slujire

(Acest fapt a ajutat deja să se facă posibilă stabilirea comuniunii între unele Biserici). Totuși, bisericile diferă după câtă greutate conferă diverselor mijloace de menținere a continuității apostolice. Există, de exemplu, diferențe clare în înțelegerea bisericilor cu privire la mijloacele de menținere a continuității apostolice, cum se intercondiționează, în ce măsură participă ele la continuitatea promisă Bisericii, cum depinde de ele continuitatea apostolică. (cf. chenar I A). Un motiv al acestor diferențe constă în modul în care Bisericile descriu relația dintre inițiativa lui Dumnezeu și răspunsul oferit acesteia de către om.

E. Supravegherea : comunitară, personală și colegială

89. Biserica, fiind Trupul lui Hristos și popor eshatologic al Domnului, este clădită de Duhul Sfânt printr-o diversitate de daruri sau slujiri. Printre aceste daruri, slujirea de *episkope* (supraveghere) servește pentru a exprima și a promova unitatea vizibilă a Trupului. Fiecare biserică are nevoie de o formă sau alta a acestei slujiri a unității.

90. Diversitatea darurilor lui Dumnezeu pentru Biserică face necesar un oficiu de co-ordonare, pentru ca astfel să fie îmbogățită întreaga Biserică, unitatea și misiunea sa. Darul *episkope* este de a servi întreaga comunitate. Este, de asemenea, pentru a paște cu credincioșie turma lui Hristos, în concordanță cu porunca Domnului de-a lungul veacurilor, și în unitate cu creștinii din diferite locuri. *Episkope* este o cerință pentru întreaga Biserică și exercitarea sa fidelă, sub autoritatea Evangheliei este de o importanță fundamentală pentru viața și misiunea Bisericii. Slujirea de *episkope* implică o responsabilitate reciprocă pentru cei care sunt încredințați cu supravegherea și întreaga comunitate apostolică a Bisericii. Responsabilitatea celor chemați să exercite supravegherea nu poate fi îndeplinită fără colaborarea, suportul și încuviințarea întregii comunități. În același timp viața efectivă și statornică a comunității este slujită de un oficiu special de conducere în misiune, învățătură și viața comună.

91. În decursul primelor secole comuniunea dintre adunările locale, menținută printr-o serie de legături neoficiale, cum ar fi vizite, epistole, colecte, a devenit din ce în ce mai instituționalizată. Au apărut două structuri principale de *episkope*: personală și colegială. Scopul era de a menține comunitățile locale în comuniune, a păstra și transmite adevărul apostolic, a oferi ajutor reciproc, a avea îndrumare în mărturisirea Scripturii. Toate aceste funcții sunt rezumate în termenul de *episkope*.

92. Dezvoltarea specifică a structurilor de *episkope* au fost variate în diferitele regiuni ale Bisericii: această fapt este valabil atât pentru *episkope* a sinoadelor, cât și pentru episcopat. Cristalizarea celor mai multe dintre funcțiile episcopale în mâinile unei singure persoane (*episkopos*), a avut loc mult mai târziu în unele zone decât în altele. Ceea ce este evident în fiecare caz, este că *episkope* și episcopatul sunt în serviciul menținerii continuității adevărilor apostolice și a unității de viață.

93. Odată cu Reforma s-a creat un model pluriform pe măsură ce supravegherea a fost exercitată în diverse feluri în bisericile Reformei. Reformatorii au căutat să se întoarcă la apostolicitatea Bisericii considerată a fi fost pătată. În vederea împlinirii acestui scop, ei s-au văzut confrunțați cu două alternative: fie să rămână în structurile moștenite ale Bisericii, fie să rămână credincioși apostolicității Bisericii, și astfel să accepte o ruptură față de structura generală a Bisericii, incluzând oficiul primatului papal. Totuși, ei au continuat să vadă necesitatea unui serviciu de *episkope* pe care bisericile trecute prin Reformă l-au orânduit în forme diferite. Unii au exercitat această slujire de *episkope* în forme sinodale. Alții au păstrat sau au dezvoltat slujiri de *episkope* personală în forme diverse, potrivit împrejurărilor, uneori mai aproape, alteori mai puțin aproape de modelele medievale, incluzând pentru unii semnul succesiunii episcopale istorice.

Episkope

Bisericile care exercită oficiul de episkope în principal sau exclusiv în formă sinodală și bisericele pentru care funcția de episcop are o importanță centrală pentru exercitarea de episkope sunt invitate să recunoască că există o slujire de episkope în ambele cazuri.

Bisericile care au păstrat succesiunea episcopală sunt chemate să recunoască atât continuitatea fidelă a credinței apostolice, cât și conținutul apostolic al slujirii prin hirotonire care există în bisericile care nu au menținut această succesiune și, de asemenea, existența în aceste biserici a unei slujiri de episkope în forme diferite. Bisericile fără succesiune episcopală, care trăiesc în fidelitate față de credința și misiunea apostolică, sunt invitate să ia în considerare faptul că această continuitate cu Biserica Apostolilor se poate exprima prin punerea succesivă a mâinilor de către episcopi, și că un astfel de semn poate servi însăși această continuitate (cf. chenarul I A (1)).

Din cauza separării bisericilor nu există, de facto, exercitarea supravegherii colegiale. Însă mișcarea ecumenică conduce, din ce în ce mai mult spre un grad de supraveghere în comun, în multe părți ale lumii. Ar trebui sporită supravegherea în comun, și sub ce forme s-ar putea spori?

94. O slujire a supravegherii implică o ordine și o diferențiere în comuniunea Bisericii. O astfel de ordine (*taxis*) este chemată să reflecteze calitatea ordinii din comuniunea dumnezeiască a Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh. Biserica este o comuniune de persoane co-responsabile: nici o funcție, nici un dar, nici o harismă nu este exercitată în afara sau mai presus de această comuniune. Toate sunt relaționate prin Duhul cel Unul într-un singur Trup. O astfel de ordine care reflectă comuniunea dumnezeiască nu poate implica dominare sau subordonare.

95. Cei care împlinesc o slujire de *episkope* sunt încredințați de Biserică cu o anumită exercitare a autorității lui Hristos acordată în Biserică. Nu există nici o autoritate adevărată care să nu fie împuternicită de Duhul Sfânt pentru o corectă exercitare. Modelul pentru exercitarea oricărei supravegheri în Biserică este însăși exercitarea autorității de către Hristos, exemplificată prin spălarea picioarelor ucenicilor și prin cuvintele lui Iisus: „Sunt printre voi ca unul care slujește” (Lc. 22, 25-27; Mc. 20, 25-28; Mc. 9, 35; 10, 42-45).

96. Intercon condiționarea vieții Bisericii este menținută prin slujirea de *episkope*, exercitată în mod comunitar, personal și colegial, prin care se susține o viață de interdependență. Prin sinodalitate înțelegem “ mergerea împreună” a tuturor bisericilor; prin colegialitate, „comuniunea” celor care exercită supraveghere în ele.

97. Aceste dimensiuni ale „supravegherii” își găsesc expresie la nivelul local, regional și universal al vieții bisericilor. Acestea deservesc comuniunea Bisericii, menținându-i unitatea și diversitatea.

Ierarhia

Unii folosesc cuvântul „ierarhie” pentru a exprima ordinea (taxis) din sânul Bisericii. Aceasta se bazează pe înțelegerea patristică a Sfintei Treimi: Tatăl este numit primul în calitate de izvor al întregii Dumnezeiri, apoi Fiul ca născut din Tatăl și apoi Duhul Sfânt, ca Cel în care Dumnezeu strălucește din veșnicie. Această ierarhie nu implică inferioritatea Uneia dintre Cele trei Persoane ale Sfintei Treimi, care este perfecțiunea comuniunii – este prototipul vieții de relație în care nu există subordonare sau dominare și în care unitatea și diversitatea sunt ținute împreună în mod desăvârșit. O astfel de viziune face cunoscută falsa întrebuintare a ierarhiei de-a lungul istoriei.

Alții întreabă dacă termenul „ierarhie” nu implică o înțelegere ontologică mai degrabă decât una funcțională a diferenței dintre slujitori și laici, punând, în același timp, sub semnul

întrebării comparațiile între relațiile dintre cei hirotoniți și cei laici, cu cele intratreimice. Ei resping, de asemenea, noțiunea de ordonare ierarhică a slujirii datorită practicării ierarhiei într-un mod echivoc. Potrivit opiniei acestor biserici, abuzul produs de structurile ierarhice de-a lungul istoriei constau în principal în asocierea modelelor de dominare și subordonare, ca parte integrantă în funcționarea acestor structuri.

De vreme ce harismele nu pot fi exercitate aparte sau peste comuniunea membrilor co-responsabili, bisericile pot dori să ia din nou în considerare dacă este oportună folosirea limbajului ierarhiei în descrierea ordonării slujirilor în cadrul Bisericii.

(i) Comunitar (conciliar sau sinodal)

98. Viața comunitară (conciliară sau sinodală) a Bisericii se întemeiază pe Taina Botezului. Toți cei botezați împărtășesc responsabilitatea pentru credința apostolică și mărturia întregii Biserici. Dimensiunea comunitară a vieții Bisericii se referă la implicarea întregului corp al credincioșilor în consultarea comună, câteodată prin reprezentare și prin structuri constituționale, asupra bunăstării Bisericii și implicării lor comune în slujirea misiunii lui Dumnezeu în lume. Viața comunitară îi susține pe toți cei botezați într-o țesătură a apartenenței comune, a responsabilității și a sprijinului reciproc. Ea implică unitatea în diversitate și este exprimată într-o singură inimă și o singură minte (Filip. 2, 1-2). Este modul în care creștinii sunt ținuți în unitate și călătoresc împreună ca o singură Biserică și Biserica cea una este manifestată în viața fiecărei biserici locale.

99. Unitatea și comuniunea Bisericii necesită o slujire a discernerii din partea credincioșilor. Discernământul este posibil datorită prezenței aceluia *sensus fidei* în fiecare membru al comunității. *Sensus* – un mod de percepere spirituală, sens, discernământ – este rodul sălășluirii Duhului Sfânt prin care credincioșilor botezați li se oferă capacitatea de a recunoaște, ce este, sau ce nu este, ecou autentic al glasului lui Hristos în învățătura comunității; ce este, sau ce nu este, în armonie cu adevărul Evangheliei. *Sensus fidelium* – exprimarea acestui *sensus fidei* de către toți membrii – este un element esențial în discernerea, receptarea și articularea credinței creștine.

100. Toți membrii botezați trebuie să ia în serios potențialul lor de a exercita darurile pe care le-au primit de la Duhul Sfânt - niciodată pentru ei înșiși, ci pentru viața și misiunea întregii comunități. Fiecare trebuie să joace rolul său în discernerea adevărului prin ascultarea față de aceia care au o slujire specială de supraveghere și prin receptarea adevărului. În F.Ap.15 s-a ajuns la rezultatul întâlnirii apostolilor și presbiterilor, ocazionat de problemele comunității locale în contextul păgân și în cel palestinian, prin adunarea la un loc a persoanelor alese și desemnate de biserici, și „prin consensul întregii Biserici” (Fapte 15, 22). Adunarea lor prefigurează sinodalitatea (conciliaritatea) Bisericii. Viața comunitară a Bisericii implică adunarea în sinod, pentru a căuta și exprima gândul lui Hristos pentru Biserică, în împrejurări schimbătoare și în fața noilor provocări.

(ii) Personal

101. Prin discernământul comunității și sub conducerea Duhului Sfânt, Dumnezeu cheamă persoanele pentru exercitarea slujirii de supraveghere. Aceasta este exercitată, întotdeauna, în cadrul și în relație cu întreaga Biserică. Duhul Sfânt, care împuternicește pe aceia care sunt încredințați cu supravegherea, este Același Duh care însuflețește viața tuturor credincioșilor. În baza acestui fapt, cei care exercită supravegherea sunt inseparabil legați de toți credincioșii. Ei nu trebuie ridicați deasupra comunității, ci întotdeauna să acționeze în duhul Celui care a venit nu ca să fie slujit, ci pentru ca El să slujească.

102. Aceia care exercită supravegherea au datoria specială de a se îngriji de unitatea, sfințenia, catolicitatea și apostolicitatea Bisericii. Prin discernerea vocațiilor și prin consacrarea altor slujiri părtașe la slujirea Cuvântului și Tainei, ei se îngrijesc de continuitatea vieții Bisericii. Prin

responsabilitatea lor specială pentru menținerea unității și continuității Bisericii, ei exercită disciplina.

103. Primatul, oriunde ar exista, este o expresie a modului “personal” de slujire. Este un serviciu de prezidare care trebuie să fie exercitat în duhul dragostei și al adevărului. Primatul este inseparabil atât de dimensiunea comunitară, cât și de cea colegială a vieții Bisericii. El întărește unitatea Bisericii și îi dă posibilitatea de a se exprima printr-o singură voce.

(iii) Colegial

104. În Noul Testament, Hristos încredințează misiunea de a predica Evanghelia și a conduce Biserica grupului de Apostoli ca întreg. Prin adunarea celor care au fost încredințați cu supravegherea bisericilor, problemele unei biserici sunt împărtășite unei comunități mai extinse, și analizele Bisericii mai mari sunt preluate de biserica locală. Colegialitatea asigură condiții pentru sprijin reciproc și responsabilitate reciprocă.

105. A oferi Bisericii posibilitatea de a trăi în conformitate cu misiunea lui Hristos este un proces continuu ce implică întreaga comunitate, dar, în cadrul acesteia adunarea celor care supraveghează are un rol special. Colegialitatea se referă la exercitarea reprezentării colective în domeniile de conducere, consultare, discernământ și luarea deciziilor. Colegialitatea implică natura personală și relațională a conducerii și a autorității. Colegialitatea se exercită oriunde cei încredințați cu supravegherea se adună, discern, vorbesc și acționează ca unul în numele întregii Biserici. Aceasta implică conducerea Bisericii cu înțelepciunea dobândită prin rugăciune comună, studiu și reflecții pe baza Scripturii, Tradiției și rațiunii – înțelepciunea și experiența tuturor comunităților bisericești și a lumii contemporane.

106. Susținerea colegialității implică prevenirea încheierii premature a dezbaterilor, asigurarea faptului că diferitele voci sunt auzite, ascultarea opiniei avizate și inspirația din sursele de cunoaștere potrivite. Supravegherea colegială ar trebui să ajute Biserica să trăiască în comuniune, în măsura în care este recunoscut modul de a gândi al lui Hristos. Aceasta implică oferirea de spațiu diverselor opinii, apărarea și predicarea unității, și chiar invitația la reținere în timpul în care se oferă călăuzire spirituală și morală. Exprimarea colegială nu înseamnă în mod necesar un acord asupra fiecărui subiect, ci poate însemna oglindirea în comunitate a legitimității diversității care există în viața Bisericii din orice timp.

Comunitar, personal și colegial

Aceste trei aspecte au nevoie să fie reținute împreună. În diferite Biserici au fost accentuate unul sau altul dintre aceste aspecte, în detrimentul celorlalte. În unele Biserici dimensiunea personală a slujirii prin hirotonire tinde să diminueze dimensiunea comunitară și pe cea colegială. În alte Biserici, dimensiunea colegială sau cea comunitară dobândește o asemenea importanță, încât slujirea prin hirotonire își pierde dimensiunea personală. Fiecare Biserică trebuie să se întrebe în ce mod a suferit de-a lungul istoriei exercitarea slujirii prin hirotonie.

Limbajul folosit pentru exprimarea diverselor dimensiuni ale slujirii supravegherii diferă între biserici, chiar între teologii din aceeași biserică și rapoartele ecumenice. Aceasta cauzează neînțelegere în conducerea dezbaterilor privind slujirea supravegherii. Termenii comunitar, conciliar și sinodal descriu desfășurarea vieții întregii Biserici, și nu doar a anumitor structuri și procese care servesc desfășurării vieții ei.

F. Conciliaritate (comunitaritate, sinodalitate) și primat

107. Conciliaritatea este o trăsătură esențială a vieții Bisericii, întemeiată pe Botezul comun al membrilor ei (I Pt.2). Sub asistența Duhului Sfânt, întreaga Biserică, indiferent dacă este dispersată sau adunată împreună, este sinodală. Astfel sinodalitatea este prezentă la toate nivelele

vieții Bisericii. Sinodalitatea este deja prezentă în relațiile care există între membrii celei mai mici comunități locale : relațiile persoanelor, potrivit textului din Gal. 3,28 – „toți una în Hristos Iisus”, exclud toate separările, toate formele de discriminare, dominare și supunere. În comunitatea euharistică locală, sinodalitatea este unitatea profundă în dragoste și adevăr între membrii înșiși, și între ei și slujitorul lor care îi prezidează.

108. Interconexiunea vieții Bisericii este exprimată la diferitele nivele ale vieții Bisericii, expresia „toți din fiecare loc” este în relație cu „toți din orice loc”. Viața de interdependență este susținută de o slujire în serviciul unității. Această slujire este exercitată în mod comunitar, personal și colegial.

109. Oriunde se adună oameni, comunități locale sau bisericii regionale, pentru a se sfătui și a lua decizii importante, este necesar ca cineva să convoce și să prezideze adunarea în vederea unei bune desfășurări și să faciliteze procesul de promovare, discernere și articulare a consensului. Sinoadele și conciliile din toate timpurile și din toate bisericile demonstrează aceasta cu claritate. Cel care prezidează trebuie întotdeauna să fie în slujba celor pe care îi prezidează, pentru edificarea Bisericii lui Dumnezeu în dragoste și adevăr. Datoria sa este să respecte integritatea bisericilor locale, să dea glas celor fără de glas și să mențină unitatea în diversitate.

110. În situații cruciale, sinoadele s-au adunat și se adună pentru a discearn adevărul apostolic împotriva anumitor amenințări și pericole pentru viața Bisericii. Deciziile lor erau adesea (deși nu totdeauna) recunoscute ca expresia autentică a credinței apostolice. Prin procesul neîntrerupt al receptării în viața Bisericii sub asistența Duhului Sfânt se discerne , sau nu, veracitatea unei decizii sinodale.

Sinodalitate și primat

Mai trebuie să se depună mult efort pentru a se ajunge un consens între aceia care nu cred că sinodalitatea și primatul sunt necesare la nivel mondial și aceia care cred că deplina comuniune nu poate exista fără această legătură între toate comunitățile euharistice. Lipsa acordului nu se manifestă doar între anumite familii de biserici, ci există și în cadrul unor biserici. Pentru a putea continua este necesară ajungerea la un consens, atât în fiecare biserică, cât și între biserici.

Cele mai multe biserici acceptă faptul că săvârșirea Euharistiei necesită un proestos. Între acestea, sunt unele care ar continua prin a spune că o adunare a comunităților euharistice la nivel regional și mondial ar avea nevoie, în mod similar, de un proestos pentru slujirea comuniunii. În această perspectivă sinodalitatea presupune primatul și primatul implică sinodalitatea.

Rămân întrebări, atât în cadrul bisericilor, cât și între ele, despre funcțiile precise ale unui slujitor al prezidării.

V. Slujirea în și pentru lume

111. Una dintre convingerile care domină în întregime acest document este aceea că Biserica nu reprezintă un scop în sine; ea este darul lui Dumnezeu către lume. Slujirea aparține însăși ființei Bisericii. De aceea, Biserica lui Dumnezeu există numai în relație cu destinul comun al umanității și al întregii creații.

112. Biserica este comunitatea oamenilor chemați de Dumnezeu, care prin Duhul Sfânt sunt uniți cu Iisus Hristos și trimiși ca ucenici pentru a mărturisi despre reconcilierea, vindecarea și transfigurarea creației, săvârșite de Dumnezeu. Relația Bisericii cu Hristos implică faptul că credința și comunitatea impun ucenicie, în sensul angajamentului moral. De aceea, integritatea misiunii Bisericii mizează pe mărturie, prin propovăduire și acțiuni concrete pentru dreptate, pace și integritatea creației. Acestea din urmă aparțin și celor din afara comunității de credință. Acesta este un semn definitoriu pentru *koinonia* de importanță centrală pentru ca să înțelegem Biserica.

113. Ucenicia creștină este întemeiată pe viața și învățătura lui Iisus din Nazaret, atestate în Scriptură. Creștinii sunt chemați la ucenicie ca răspuns la Cuvântul viu al lui Dumnezeu, prin

ascultarea de Dumnezeu și nu de oameni, prin căință de păcate, prin iertare și prin asumarea sacrificiului de a sluji. Entuziasmul lor pentru transformarea lumii se datorează comuniunii cu Dumnezeu, în Iisus Hristos. Ei cred că Dumnezeu, care este iubire, milă și dreptate la modul absolut, lucrează prin ei, prin Duhul Sfânt. Comunitatea creștină trăiește totdeauna în cadrul sferei iertării și a harului lui Dumnezeu.

114. Acest har determină și modelează viața morală a credincioșilor. Membrii Bisericii se bazează pe iertarea lui Dumnezeu și reînnoirea harului în credință, dar și în necredința lor, în virtutea și păcatul lor. Biserica nu se bazează pe o realizare morală, ci pe îndreptarea prin har prin intermediul credinței. Pe această bază angajamentul moral, acțiunea și reflecția comună pot fi afirmate ca fiind intrinseci vieții și ființei Bisericii.

115. Etica creștină este în relație atât cu Biserica cât și cu lumea. Este înrădăcinată în Dumnezeu și formată de comunitate. Ca atare, ea nu există izolat de lupta morală a umanității. Etica creștină poate fi definită pe deplin doar în relație, atât cu Biserica cât și cu lumea pe baza naturii Bisericii însăși. Astfel, problemele etice complexe necesită o serioasă analiză în sânul Bisericii și sunt în sine subiect al uceniciei creștine.

116. Există ocazii când subiectele de etică provoacă integritatea comunității creștine însăși și face necesară o atitudine organizată pentru păstrarea autenticității și credibilității sale. *Koinonia* în legătură cu etica și cu morala înseamnă faptul că Biserica este aceea care, împreună cu mărturisirea credinței și săvârșirea Tainelor (și ca parte inseparabilă a acestora), tradiția Evangheliei este cercetată constant pentru obținerea inspirației și a unei perspective morale. Situațiile în care creștinii sau Bisericile nu sunt de acord asupra unei poziții etice, cer ca dialogul să continue într-un efort de a descoperi dacă astfel de diferențe pot fi până la urmă depășite sau, dacă nu, să se spună dacă acestea sunt într-adevăr cauză de separare între biserici.

117. Creștinii și comunitățile lor sunt chemați să fie responsabili unii față de alții în ceea ce privește reflecțiile etice și deciziile datorate comuniunii (*koinonia*) lor prin credință, Botez și Cina Domnului. Această intercondiționare se manifestă în angajamentul lor pentru un parteneriat al dăruirii și primirii (Filip. 4, 15). Pe măsură ce bisericile se angajează în problematizare și afirmare reciprocă, ele dau expresie comuniunii (*koinonia*) lor reale, dar nu pe deplin realizate. Creștinii se angajează împreună la slujirea lumii, slăvind și laudând pe Dumnezeu și căutând cea deplină *koinonia* unde viața pe care Dumnezeu o dorește pentru toți oamenii și întreaga creație își va afla împlinirea finală.

Credință și etică

Relația dintre credință și etică a fost înțeleasă în mod diferit de-a lungul istoriei creștine. Pentru unii, problema slujirii lumii este parte integrantă a proclamării și trăirii credinței creștine însăși. Alții fac distincție între etica creștină specifică (i.e. Predica de pe Munte) și codul etic dat tuturor oamenilor, valabil și pentru creștini, de vreme ce și ei sunt o parte a umanității. Pentru aceia care susțin poziția din urmă, această distincție a fost considerată ca eliberatoare prin faptul că oferă posibilitatea creștinilor să se alăture altor oameni de bună credință și împreună să abordeze probleme ale societății. Totuși, afirmațiile etice pot avea implicații atât de serioase, încât este necesară o declarație privind status confessionis.

Unul dintre aspectele situației ecumenice contemporane este frecvența cu care afirmațiile etice au devenit surse potențiale pentru separare atât în cadrul bisericilor, cât și între biserici. O serie crescândă de aspecte, inclusiv cele privind sexualitatea umană au polarizat comunitățile creștine și riscă să afecteze sau chiar să distrugă legăturile de *koinonia* care există deja. În măsura în care bisericile progresează spre un acord privind ecclesiologia, sunt tot mai mult chemate să se pronunțe asupra limitelor tolerabile ale diversității morale compatibile cu *koinonia*. Pentru împlinirea acestui scop sunt necesare, continuarea dialogul ecumenic, discernământul, responsabilitatea și iubirea creștină.

VI. Urmându-ne chemarea: de la înțelegeri convergente la recunoaștere reciprocă

118. În ultimii ani mișcarea ecumenică a prezentat multe declarații de acord comun, înregistrând înțelegeri convergente despre credința și constituția Bisericii. Cea mai bine cunoscută dintre acestea este „Botez, Euharistie și Slujire”, lucrare a Comisiei Credință și Constituție. Aceste înțelegeri convergente au chemat bisericile să accepte în viața lor implicațiile afirmațiilor lor comune. Propuneri semnificative pentru a se realiza noi pași spre exprimări și mai pregnante ale unității vizibile, au fost adoptate sau sunt decizii așteptate de biserici, practic în fiecare parte a lumii. Această realitate ecumenică merită să fie cunoscută.

119. S-a înregistrat un real progres în privința modalităților prin care bisericile, în acord cu diverse criterii și grade, s-au angajat în procesul receptării și astfel au avansat către recunoaștere reciprocă, sau cel puțin către recunoașterea credinței creștine și vieții dincolo de granițele ei preconceptuate, așa cum în mod formal le consideră a fi. Unele au ajuns chiar la stadiul recunoașterii reciproce.

120. Totuși, în parte, ca răspuns la aceste înțelegeri convergente, există, de asemenea, exemple de lipsă a receptării, făcându-se imposibilă atingerea la recunoaștere. Un simptom semnificativ al acestui fapt este replierea exprimată printr-o re-confesionalizare în spirit anti-ecumenic. Există, de asemenea, exemple de lipsă a receptării, ca rezultat al unor convingeri teologice înrădăcinate adânc sau ale unor neajunsuri ale activității ecumenice însăși. Bisericile, la toate nivelele vieții lor, sunt chemate să se angajeze în misiunea de a înțelege și de a articula împreună o percepere comună a identității creștine și a schimbării, precum și a caracterul dinamic și cel de pelerin al poporului lui Dumnezeu.

121. Relația dintre receptarea rezultatelor convergențelor teologice prin schimbarea vieții și recunoașterea reciprocă a fost subliniată în afirmația de la Canberra – „Biserica în calitate de *koinonia*: dar și chemare”, când s-a declarat: „Scopul căutării deplinei comuniuni este realizat când toate bisericile sunt capabile să recunoască una în cealaltă, Biserica cea una, sfântă, catolică și apostolică, în deplinătatea ei” și exprimă aceasta într-o viață comună reconciliată.

122. Documentul de față alcătuit, pornindu-se de la convergențele obținute prin efortul anterior, este o încercare preliminară de a exprima ce ar putea afirma acum bisericile împreună despre natura și scopul Bisericii și, în această perspectivă, să identifice domeniile unde persistă dificultăți și dezacorduri. Potrivit convingerii noastre, dacă bisericile sunt capabile să fie de acord asupra unei afirmații de convergență despre natura și scopul Bisericii, aceasta ar furniza un instrument major în promovarea procesului de recunoaștere reciprocă pe calea reconcilierii.

123. Recunoscând că acest document de lucru este numai începutul unui proces de formulare a unei afirmații comune despre Biserică, Comisia Credință și Constituție invită bisericile, comisiile, colegiile, institutele teologice și consiliile ecumenice să reflecteze asupra textului pornind de la următoarele întrebări:

- ◆ în ce măsură puteți recunoaște în acest text apariția unei convergențe asupra naturii și scopului Bisericii?
- ◆ ce domenii considerați că au nevoie de o cercetare viitoare și ce perspective puteți oferi pentru a progresa în acest demers?
- ◆ ce alte domenii ar trebui să fie tratate într-un document de convergență asupra naturii și scopului Bisericii?
- ◆ dacă puteți recunoaște în acest text apariția unei convergențe asupra naturii și scopului Bisericii, ce implicații are această convergență în relația dumneavoastră cu celelalte biserici care ar putea de asemenea recunoaște acea convergență. Ce pași ar trebui să facă bisericile, chiar acum, în vederea recunoașterii reciproce?

Răspunsurile vor fi esențiale, întrucât Comisia Credință și Constituție urmărește ca în anii ce vor urma să pregătească o declarație de comun acord mai elaborată despre natura și scopul Bisericii.

124. Va fi necesar să luăm aceste întrebări în serios dacă dorim să facilităm trecerea de la o declarație comună privind Biserica, printr-o înțelegere comună sporită a acestor afirmații, la o și mai mare recunoaștere a realității eclesiale în alte comunități decât propria noastră comunitate, și în final, la necesitatea și posibilitatea stabilirii comuniunii depline, vizibile.

125. Bisericile vor avea nevoie de timp și creativitate pentru receptare și recunoaștere reciprocă. Va fi necesar să se accepte că, odată cu parcurgerea etapelor și a stadiilor, se vor ivi dezvoltări care pot părea inconsistente pentru celelalte Biserici. Totuși, dacă bisericile acceptă să continue să meargă împreună pe această cale, ele vor fi un semn și un dar, în și pentru lumea fragmentată, pentru acea *koinonia* care a fost de la început în intenția lui Dumnezeu pentru întreaga umanitate – o *koinonia* care prin viața, moartea și învierea lui Iisus Hristos, este deja o realitate printre noi, și o garanție că Dumnezeu o va realiza în mod deplin la sfârșitul istoriei.

Nota traducătorului

Acest document ecumenic prezentat în traducere³ a fost editat de Comisia „Credință și Constituție” a Consiliului Ecumenic al Bisericilor și publicat în anul 1998 (Faith and Order Paper no.181). Fiind un document de lucru alcătuit, pornindu-se de la convergențele obținute prin efortul anterior, este o încercare preliminară de a exprima ce ar putea afirma acum bisericile împreună despre natura și scopul Bisericii și, în această perspectivă, să se poată identifica domeniile unde persistă dificultăți și dezacorduri. Prin urmare nu este vorba de o declarație de acord între biserici, care ar fi rezultatul unor sinoade, ci de un pas important spre o convergență teologică, punct de referință comun pentru biserici. Se cercetează tradițiile confesionale, pentru a se recunoaște particularitatea lor, semnificația lor universală și deficiența lor ecumenică⁴, dar fără a se numi, deoarece textul se dorește a avea un caracter irenic. Prof. Annemarie Reijnen observă că modul în care este scris textul din chenare este un adevărat exercițiu de diplomatie⁵.

Mulți teologi din zilele noastre- constată Paul Evdokimov- socotesc că eclesiologia se află într-un stadiu „pre-teologic”. Nu există tratate patristice sistematice, nici o eclesiologie complet construită. Pe vremea Sfinților Părinți, Biserica era un izvor de viață atât de evident, încât nu se punea problema naturii sale. Pe de altă parte Biserica, prin ființa sa tainică, se pretează prea puțin la orice definiție formală. ... Nevoia de a defini denotă negreșit eclipsa vieții eclesiale, întunecarea evidenței trăite.⁶ „Nevoia de a defini” s-a accentuat pe măsura separărilor crescânde dintre creștini, de aceea problema naturii Bisericii a fost pe agenda primei Conferințe Mondiale a Mișcării „Credință și Constituție”, Lausanne, 1927. Alan D.Falconer precizează că metoda comparativă a dominat primele întâlniri ecumenice, fiecare participant prezentând o perspectivă confesională asupra temei⁷. Deja la Lund, în 1952 unde s-a desfășurat a treia Conferință Mondială a Comisiei „Credință și Constituție”, s-a încercat să se îndrepte discuțiile teologice spre consens. După ce se ascultaseră diferitele poziții confesionale, în raport s-a notat: „Nu putem construi unica Biserică prin potrivirea iscusită a moștenirilor noastre divizate. Putem crește împreună spre deplinătate și unitate în Hristos doar prin conformarea noastră cu Cel care este Capul Trupului și Domnul poporului său.”⁸

Metoda comparativă a făcut tot mai mult loc celei a consensului și, în special odată cu B.E.M. (*Baptism, Eucharist, Ministry* - Botez, Euharistie, Slujire), a convergențelor teologice.

³ „Ordained ministry” s-a tradus prin „slujirea prin hirotonie”, nu prin „preoție prin hirotonie”, deoarece nu toți înțeleg același lucru prin preoție și prin hirotonie. În limba greacă s-a tradus cuvântul „ministry” din B.E.M. cu *leitourgema* (păstrându-se conotația liturgică) nu prin *hierosyne*, adăugându-se în paranteză *slujire preoțească* sau *oficiu preoțesc*.

⁴ Pr.Prof.Ion Bria, *Biserica –Una sancta în Lumina Tradiției Ortodoxe*, în Revista Teologică, nr.3, 1997, pp.21,22

⁵ Doc.Faith and Order/2001:10, p.2

⁶ *Ortodoxia*, trad.din.lb. franceză de Dr.Irineu Ioan Popa, EIB,1996, p.135

⁷ Ibid.2001:1

⁸ Olivier Tomkins (ed.), *The Third World Conference on Faith and Order*. Lund 1952, London, SCM 1953, pp.20 sq.

Documentul de față s-a dorit a fi doar un stadiu, a urmat, pe baza răspunsurilor bisericilor, publicarea celui de al doilea document de eclesiologie intitulat: *The Nature and Mission of the Church. A stage on the Way to a Common Statement* (Faith and Order Paper 198, Geneva, 2005, 70p.) care este trimis din nou bisericilor pentru studiu. Din păcate, este foarte greu să se elimine influențele confesionale, sau mai grav, confesionaliste. De exemplu, profesorul Martien Parmentier observa ambiguitatea folosirii termenului “semn”, dar mai ales folosirea expresiilor “creatura Verbi” și “creatura Spiritus”. Acestea, fiind în limba latină, deși par vechi, dând impresia unei voci imparțiale venite din vremuri antice, nu sunt nici chiar atât de vechi, nici ecumenice. Expresiile aparțin luteranismului, Luther citând în lucrarea sa “Despre captivitatea babilonică a Bisericii” un text pseudo-augustinian, “Ecclesia verbo Dei generatur, alitur, nutritur, roboratur”⁹, dar expresia nu se întâlnește nici în opera autentică a Fericitului Augustin, nici în cea a vreunui autor vechi. Dimpotrivă, demonstrează în continuare autorul citat, la originea lor se află polemicile confesionale. Dacă în catolicism se pune accentul pe dimensiunea instituțională a Bisericii, în protestantism, Biserica este privită în calitate de “creatura Verbi”, deoarece, oriunde sunt adunați credincioșii, se predică și este ascultat, înțeles și crezut cuvântul lui Dumnezeu, sunt administrate corect Tainele, Biserica se crează din nou prin cuvântul lui Dumnezeu, nefiind deci întemeiată o dată pentru totdeauna. Oriunde se propoveduiește corect cuvântul și se săvârșesc valid Tainele, acolo este, sau mai degrabă devine Biserica.¹⁰ În documentul în discuție, Biserica este numită “creatura Verbi” (și nu „creatura verbi”), dar și “creatura Spiritus”, capitolul respectiv fiind intitulat, “ Biserica lui Dumnezeu Unul în Treime”, prin urmare se subliniază dimensiunea trinitară a Bisericii.

Nu ne propunem acum să formulăm observații ample asupra textului, acesta fiind un stadiu ulterior publicării traducerii. Am putea spune doar că pare încurajator să constăți că textul din afara chenarelor, deci convergența ar predomină, deși multe chestiuni majore rămân în chenare, iar, potrivit profesoarei Annemarie Reijnen, cardinalul Ratzinger, prefectul Congregației credinței, ar respinge valabilitatea uneia din cele mai cunoscute, și aparent general acceptate imagini ale Bisericii, “poporul lui Dumnezeu”.¹¹ Trebuie să se menționeze că acest document a fost studiat de un grup mai mare format din membrii Comisiei “Bisericile în dialog” a Conferinței Bisericilor Europene și o parte din membrii Comisiei „Credință și Constituție” a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, într-o conferință ce a avut loc în iunie 2001 în Tsaghkadzor, Armenia. Au prezentat contribuții în plen: Reinhard Frieling, Tamara Grdzeldze, Barbara Hallensleben, Viorel Ioniță, Martin Parmentier, Annemarie Reijen. În declarația comună care a urmat conferinței se poate citi:

“Nu dorim să vorbim exclusiv despre structurile Bisericii “reale” sau “vizibile”- sau despre Biserică văzută ca instituție istorică marcată de contingentă. Dorim să vorbim despre lucrarea iubirii lui Dumnezeu îndreptată spre toată lumea, spre toată creația. Pentru unii, aceasta ar putea însemna că spunem “Să nu mai vorbim atât de mult despre “Biserică”, ci despre globalizare, ecologie și economie. Pentru alții am spune: “ Dar eclesiologia înseamnă să vorbești despre toată lumea, deoarece Biserica este Trupul lui Hristos și, prin Întrupare, Hristos a asumat întreaga umanitate”.

S-a subliniat și apariția unor polarități în înțelegerea și descrierea Bisericii. Printre acestea ar fi: preoțesc/ profetic, ideal/ istoric contingent, sfânt/ marcat de păcat, actual/ nu încă. Bisericile noastre reflectă în mod diferit aceste distincții. S-ar putea caricaturiza ușor pozițiile uneia sau alteia dintre tradiții plasând-o într-una dintre extreme. Există puncte slabe și puncte tari, riscuri și oportunități în toate aceste poziții. Bisericile care tind spre prima parte a fiecărei perechi pot fi predispuse câteodată la auto-suficiență ecleziastică. Bisericile care tind spre a doua parte, pot fi predispuse câteodată la instabilitate și dezbinare. Se consideră că toate bisericile trebuie să includă

⁹ “Von den Konziliis und Kirchen”, WA50,630, în Doc.Faith and Order/2001:5, p.3

¹⁰ Heinrich Ott, Klaus Otte, *Die Antwort des Glaubens* Stuttgart, 1999, p.393, la M.Parmentier, op.cit.,p.3,4

¹¹ Op.cit., p.2

ambele părți ale fiecărei perechi în înțelegerea de sine și se recomandă, în mod deosebit, să se realizeze un studiu comun, pentru a se găsi criteriile de discernere între pluralitatea legitimă și separările vătămătoare.

Cunoașterea și receptarea critică a documentelor ecumenice de mare importanță este o datorie și un privilegiu, dacă avem în vedere efortul deosebit, necesar alcătuirii lor, dar mai ales sinceritatea și iubirea față de Dumnezeu Cel Unul în Treime și față de Biserica - Una Sancta.

Traducere și note
Pr.lect.dr.Nicolae Moșoiu
Facultatea de Teologie Ortodoxă
„Andrei Șaguna” din Sibiu

